

Tillfällig föräldrapenning

Vägledningarna innehåller en samlad information om vad som gäller på ett visst område och är ett stöd i handläggningen.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av *hur* man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Omtryck görs bara vid större ändringar. Mindre ändringar arbetas in i den elektroniska versionen. Den elektroniska versionen hittar du på [http://www.forsakringskassan.se/Om försäkringskassan/](http://www.forsakringskassan.se/Om_forsakringskassan/) Ladda ner vägledningarna.

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Huvudkontoret
Enheten för föräldraförmåner

Innehåll

Förkortningar	6
Sammanfattning	7
Läsanvisningar	9
1 Försäkringstillhörighet	10
1.1 Allmänt om försäkringstillhörighet	10
1.2 Socialförsäkringsbalken	10
2 Inledning – tillfällig föräldrapenning	11
2.1 Försäkringsvillkor	11
2.2 Föräldrabegreppet	11
2.3 Föräldern ska behöva avstå från förvärvsarbete	13
2.3.1 Förälder med sjukersättning tills vidare och steglös avräkning.....	14
2.3.2 Arbetstider kan se mycket olika ut	14
2.3.3 När föräldern studerar	16
2.3.4 Semesterledig förälder	17
2.3.5 En arbetslös förälder kan också få ersättning.....	17
2.3.6 Föräldraledig förälder	20
3 Tillfällig föräldrapenning till förälder som får vårdbidrag	21
3.1 När kan tillfällig föräldrapenning betalas ut?	21
4 Vilka situationer ger rätt till tillfällig föräldrapenning?	23
4.1 Sjukdom hos barnet	23
4.1.1 Barn som föds för tidigt	23
4.1.2 Kurs anordnad av annan än sjukvårdshuvudman.....	24
4.1.3 Förälder som besöker institution, eller deltar i kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman	25
4.1.4 Läkarbesök och behandling	26
4.1.5 Tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelse	27
4.1.6 Smitta hos barnet	29
4.2 Tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar	30
4.3 Tillfällig föräldrapenning för barn som är äldre än 240 dagar	31
4.4 Sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare.....	33
4.5 Utlåtande om sjukdom, smitta eller funktionshinder	34
4.6 Besök i samhällets förebyggande barnhälsovård	34
4.7 Förälder som vårdar ett barn när den andra föräldern följer ett annat barn till läkare	35
4.8 Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption	35
4.8.1 Dagar i samband med barns födelse	35
4.8.2 Dagar i samband med adoption av barn	36
4.8.3 Tillfällig föräldrapenning till annan än föräldern eller adoptivförälder.....	36
4.9 Barn som fyllt 12 men inte 16 år	40
4.9.1 Särskilt vård- och tillsynsbehov.....	41
4.9.2 Läkarutlåtande.....	42
4.9.3 Förhandsbeslut.....	42
4.9.4 Enstaka läkarbesök.....	43

5	Allvarligt sjukt barn.....	44
5.1	Vad menas med allvarligt sjukt barn?	44
5.2	Medicinskt underlag och utredning	45
5.3	Metodstöd – behov av kontakt med försäkringsmedicinsk rådgivare	46
6	Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit	47
7	Föräldrapenningsförmåner till båda föräldrarna	48
8	Barn som omfattas av LSS.....	50
8.1	Vilka barn omfattas av LSS	50
8.1.1	<i>Små barn med funktionshinder .....</i>	<i>50</i>
8.1.2	<i>Bedömning av om barnet omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning .....</i>	<i>51</i>
8.2	Tillfällig vård i övergångsboende.....	51
8.3	Kontakt dagar för barn som omfattas av LSS	51
8.4	Barn som är 16 år och äldre.....	52
8.4.1	<i>Sjukdom eller smitta .....</i>	<i>52</i>
8.4.2	<i>Förhandsbeslut.....</i>	<i>53</i>
9	Tillfällig föräldrapenning till annan person än förälder.....	54
9.1	Överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning.....	54
9.2	När förälder är sjuk och varken kan arbeta eller vårda barn.....	55
9.3	Utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning.....	57
9.3.1	<i>Vad krävs för att omfattas av bestämmelserna om utvidgad tillfällig föräldrapenning? .....</i>	<i>58</i>
9.3.2	<i>Förälders sjukdom eller smitta .....</i>	<i>58</i>
9.3.3	<i>Barnets ålder .....</i>	<i>59</i>
9.3.4	<i>Vem har rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning? .....</i>	<i>59</i>
9.3.5	<i>Antal dagar med utvidgad tillfällig föräldrapenning .....</i>	<i>60</i>
9.3.6	<i>Metodstöd för att utreda om förälder och den som begär utvidgad tillfällig föräldrapenning omfattas av bestämmelserna eller inte .....</i>	<i>61</i>
10	Ersättningstiden och den tillfälliga föräldrapenningens storlek.....	63
10.1	Antal dagar med tillfällig föräldrapenning	63
10.1.1	<i>Barn som är 16 år och äldre.....</i>	<i>64</i>
10.1.2	<i>Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption .....</i>	<i>64</i>
10.1.3	<i>Kontakt dagar .....</i>	<i>64</i>
10.2	Ersättningens storlek.....	65
10.3	Beräkning av ersättning.....	66
10.4	Beräkning av ersättning för familjehemsförälder.....	71
11	Övriga bestämmelser.....	72
11.1	Skattepliktig och pensionsgrundande	72
11.2	Semesterlönegrundande	72
11.3	Anmälningsskyldigheten.....	72
11.3.1	<i>Hinder.....</i>	<i>72</i>
11.3.2	<i>Särskilda skäl .....</i>	<i>72</i>
11.3.3	<i>Avlidet barn .....</i>	<i>73</i>
11.3.4	<i>Övergång till annan föräldrapenningsförmån.....</i>	<i>73</i>
11.4	Ansökan, utredning och utbetalning av föräldrapenningsförmåner	73
11.5	Särskilda bestämmelser för tillfällig föräldrapenning.....	74
11.6	Utredning i ärenden om tillfällig föräldrapenning.....	75
11.7	Indragning eller nedsättning av tillfällig föräldrapenning	75
11.8	Återkrav	76
11.9	Föräldraledighetslagen.....	77

12	EU-regler	78
12.1	Tillfällig föräldrapenning som sjukförmån.....	78
13	Konventioner	81
	Källförteckning	82
	Sakregister	86

Förkortningar

EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken
FD	Försäkringsdomstolen
FKRS	Försäkringskassans rättsliga ställningstagande
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
KR	Kammarrätten
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRSU	Kammarrätten i Sundsvall
LSS	Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
Prop	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RFFS	Riksförsäkringsverkets författningssamling
RFV	Riksförsäkringsverket
RR	Regeringsrätten (sen 1 januari 2011 HFD)
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFS	Svensk författningssamling
SfU	Socialförsäkringsutskottet
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst

Sammanfattning

Syftet med vägledningen är att den ska vara ett stöd i det dagliga arbetet hos Försäkringskassan och på så sätt bidra till att 13 kap. SFB tillämpas på ett riktigt sätt. Först i vägledningen finns ett inledande kapitel om försäkrings-tillhörighet (4–7 kap. SFB).

Socialförsäkringsbalken (SFB) är en sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag. Den trädde i kraft den 1 januari 2011 och ersätter ungefär 30 av de tidigare gällande socialförsäkringsförfattningarna. SFB omfattar i stort sett samtliga socialförsäkringsförmåner som administreras av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Aktivitetsstöd och statligt tandvårdsstöd är exempel på ersättningar som inte omfattas av SFB.

SFB är indelad i åtta avdelningar som benämns A till H. Avdelning A innehåller övergripande bestämmelser för socialförsäkringen som helhet. Det är bestämmelser om personkrets, försäkringsskydd och generella definitioner. I avdelning B–G finns bestämmelser om de olika förmånerna. I avdelning H finns vissa gemensamma bestämmelser för de olika förmånerna, bestämmelser om handläggning samt administrativa och organisatoriska bestämmelser.

I SFB har språket moderniserats och vissa nya begrepp har införts. Viss rättspraxis från Regeringsrätten och tidigare Försäkringsöverdomstolen samt några allmänna förvaltningsrättsliga principer har blivit inskrivna i lagtexten. Men syftet med SFB har inte varit att genomföra några ändringar i sak – så kallade materiella ändringar – utan tidigare lagstiftning har i princip oförändrad förts över till SFB. SFB innehåller alltså samma bestämmelser som tidigare lagstiftning när det gäller förutsättningarna för att få en förmån. Ersättningsnivåerna är också oförändrade. Det finns dock några ändringar i sak som beror på att vissa bestämmelser har blivit gemensamma för de olika förmånerna. Syftet med dessa ändringar har varit att ta bort obefogade skillnader mellan förmånerna.

Den tillfälliga föräldrapenningen ska ge föräldrar ekonomiskt stöd när barn blir sjuka eller när deras ordinarie vårdare blir sjuk och föräldern behöver avstå från sitt förvärvsarbete. En grundläggande förutsättning för rätt till tillfällig föräldrapenning är att man är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt SFB.

Tillfällig föräldrapenning betalas ut till en förälder som behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda ett barn som är under tolv år (i vissa fall 16 år) till följd av sjukdom eller smitta hos barnet eller barnets ordinarie vårdare.

Den tillfälliga föräldrapenningen kan tas ut under högst 60 dagar per barn och år. När de 60 dagarna är uttagna kan ersättning betalas ut under ytterligare 60 dagar per barn och år. Dessa dagar kan dock inte tas ut vid den ordinarie vårdarens sjukdom eller smitta.

För ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år kan tillfällig föräldrapenning betalas ut under ett obegränsat antal dagar.

Om ett barn har avlidit innan det fyllt 18 år har föräldrarna rätt till tillfällig föräldrapenning under tio dagar per förälder och barn. Det gäller under förutsättning att föräldrarna avstår från förvärvsarbete under dessa dagar. Dagarna kan tas ut under en viss period efter det att barnet har avlidit.

Föräldrar till barn som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) kan få tillfällig föräldrapenning för kontakt-dagar för ett barn som inte fyllt 16 år. Ersättningen betalas ut för högst tio kontaktdagar per barn och år från barnets födelse till dess att barnet fyller 16 år.

I vissa fall kan tillfällig föräldrapenning också betalas ut för barn som fyllt 16 år om barnet omfattas av LSS.

Det finns situationer när en annan försäkrad än en förälder kan få ersättning för att vårda förälderns barn. Det gäller dels i de fall när en förälder kan överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning (tillfällig föräldrapenning vid överlåtelse) och dels när en ensamstående förälder blir så sjuk så att han eller hon inte kan vårda sitt barn (utvidgad tillfällig föräldrapenning).

Härutöver har en förälder rätt till tio ersättningsdagar i samband med barns födelse. Vid adoption av ett barn och när två personer utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn har båda föräldrarna rätt till fem dagar vardera, om de inte kommer överens om annat. I vissa fall kan dagar betalas ut till en annan person än föräldern eller adoptivföräldern.

Det svenska socialförsäkringsskyddet är indelat i tre grenar

- bosättningsbaserade förmåner,
- arbetsbaserade förmåner
- övriga förmåner.

Bestämmelserna för de olika grenarna finns i 5–7 kap. SFB.

Den arbetsbaserade försäkringen består av sådana förmåner som kan sägas utgöra rena inkomstbortfallsförsäkringar. Det är alltså fråga om förmåner som kan betalas på grund av förlorad arbetsinkomst. Tillfällig föräldrapenning ingår i den arbetsbaserade försäkringen. Se vidare kapitel 1 Försäkringstillhörighet. I vissa fall påverkas reglerna i SFB av bestämmelserna om social trygghet i EU:s förordningar och ingångna socialförsäkringskonventioner. Se även kapitel 13 och 14 när det gäller tillfällig föräldrapenning som sjukförmån och tillfällig föräldrapenning i konventioner.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett hjälpmedel för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen. Den kan också vara ett stöd vid utbildning av Försäkringskassans personal.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis samt för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden och interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Hänvisningen finns antingen angiven i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

I en bilaga till vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar etc. som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör hur en regel ska tillämpas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I en bilaga till vägledningen finns en historikbilaga. Den innehåller en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får man en överblick över de viktigaste nyheterna i denna version av vägledningen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning och ett alfabetiskt sakregister. Innehållsförteckningen är placerad först och ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt.

Sakregistret finns sist i vägledningen och innehåller sökord med sidhänvisningar.

1 Försäkringstillhörighet

I detta avsnitt beskrivs översiktligt vad bestämmelserna i de olika regelverken innebär för tillhörigheten till svensk försäkring. I vägledningarna 2004:11, *Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner, m.m.* samt 2000:2, *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete* finns bestämmelserna närmare presenterade.

1.1 Allmänt om försäkringstillhörighet

Försäkringstillhörigheten baseras på var personen bor eller arbetar. Bestämmelser om vem som är försäkrad finns i nationell lagstiftning, EU:s samordningsbestämmelser, socialförsäkringskonventioner och övriga internationella överenskommelser.

Förutsättningarna för att en person ska kunna få en förmån eller tjäna in en pensionsrättighet i Sverige är att han eller hon omfattas av svensk socialförsäkring och är försäkrad för motsvarande förmån i Sverige.

Försäkringskassan ska med utgångspunkt i socialförsäkringsbalken (SFB), EU:s förordningar samt socialförsäkringskonventioner bedöma om en person omfattas av svensk socialförsäkring. Både EU:s förordningar och konventioner som Sverige har ingått med andra länder har företräde framför SFB i sådana bedömningar.

I vägledning 2004:11 *Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner, m.m.* samt vägledning 2000:2 *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete* finns bestämmelserna om försäkringstillhörighet närmare presenterade.

1.2 Socialförsäkringsbalken

SFB innehåller bestämmelser om

- vem som är försäkrad enligt svensk lagstiftning,
- under vilken tid en person är försäkrad
- hur länge en förmån kan betalas ut till en försäkrad som vistas utomlands.

Socialförsäkringen är indelad i en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad del. Det innebär att vissa förmåner grundas på bosättning i Sverige medan andra kräver arbete här. (5 kap. 9 § och 6 kap. 6 § SFB)

Reglerna om tillhörighet till svensk försäkring enligt SFB finns närmare beskrivna i vägledning 2000:2 *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete*.

2 Inledning – tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning betalas ut i olika situationer när en förälder behöver avstå från förvärvsarbete för att ta hand om sitt barn.

Tre grundläggande förutsättningar för att ha rätt till ersättning är att personen ska

- vara försäkrad för arbetsbaserade förmåner
- vara förälder till barnet eller kunna jämföras med förälder och
- avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet.

2.1 Försäkringsvillkor

För rätt till tillfällig föräldrapenning gäller enligt SFB att föräldern måste uppfylla de villkor som gäller för arbetsbaserad försäkring. Dessa villkor framgår av vägledning 2000:2 Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete.

Tillfällig föräldrapenning för vård av barn betalas endast ut om barnet är bosatt i Sverige (11 kap. 8 § SFB) eller om föräldern omfattas av förordning 883/2004 alternativt 1408/71.

Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande adoptivföräldern är bosatt i Sverige (11 kap. 8 § SFB).

Tillfällig föräldrapenning omfattas av förordning 883/2004 och förordning 1408/71 och betraktas som en sjukförmån. Se kapitel 12.

2.2 Föräldrabegreppet

Ett grundläggande villkor för rätt till tillfällig föräldrapenning är att man är förälder till ett barn eller likställs med förälder (13 kap. 2 § SFB).

Vem som är förälder framgår av reglerna i 1 kap. föräldrabalken (FB).

Enligt FB ska adoptivbarn anses som barn till den som adopterat barnet och inte till de biologiska föräldrarna (4 kap.8 § FB). Om en make adopterar den andre makens barn eller adoptivbarn ska barnet anses som deras gemensamma barn.

Enligt 11 kap. 4 och 5 §§ SFB likställs följande personer med förälder vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner

- förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,
- förälders sambo som tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern,
- en särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och
- blivande adoptivförälder.

Sammanboende: Förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern (11 kap. 4 § 1 SFB). Det gäller även en förälders sambo som tidigare varit gift med eller har eller har haft barn med föräldern (11 kap. 4 § 2 SFB).

Registrerat partnerskap: En registrerad partner likställs med en person som en förälder är eller har varit gift med och där de båda vuxna varaktigt bor tillsammans. Detta följer av att registrerat partnerskap jämställs med ett ingånget äktenskap (2 och 3 §§ lagen [2009:260] om upphävande av lagen [1994:1117] om registrerat partnerskap).

Särskilt förordnad vårdnadshavare: en särskilt förordnad vårdnadshavare som inte är förälder är en person som av domstol särskilt har förordnats som vårdnadshavare. Av föräldrabalken (FB) framgår att en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare kan ha vårdnaden om ett barn, om inte föräldrarna eller en av föräldrarna har vårdnaden. Den som har vårdnaden om ett barn har enligt FB bland annat ett ansvar för barnets personliga förhållanden samt för att barnets behov av omvårdnad, trygghet och en god fostran blir tillgodosedda. Vårdnadshavaren har också en rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter (6 kap. 2 § FB).

Med **blivande adoptivförälder** avses den som efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem i syfte att adoptera det (2 kap. 15 § SFB).

När det gäller rätt till tillfällig föräldrapenning likställs även följande personer med förälder (11 kap. 5 § SFB)

- förälders sambo i annat fall än det som avses i 11 kap. 4 § 2 SFB
- familjehemsförälder.

En person som fått rätt till tillfällig föräldrapenning genom överlåtelse eller medgivande enligt 13 kap. 8 och 9 §§ SFB likställs inte med förälder.

Förälders sambo: En person som en förälder sammanbor med under äktenskapsliknande förhållanden likställs med förälder. I förarbetena framgår att samlevnadsförhållandet bedöms med hänsyn till om förhållandet är varaktigt, om det finns gemensam bostad och ekonomisk hushållsgemenskap samt om barnet vårdas gemensamt. Kravet på varaktighet i förhållandet bör anses uppfyllt om de sammanboende är folkbokförda på samma adress (prop. 1984/85:78 Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen, s. 77).

Detsamma gäller en person som en förälder bor tillsammans med i ett homosexuellt förhållande. (Punkt 24 lagen [1987:813] om homosexuella sambor, prop. 2001/02:123 Partnerskap och adoption, s. 36 f.)

Med **familjehemsförälder** avses den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av barnets föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om barnet. Familjehemmen arbetar på uppdrag av socialnämnden (2 kap. 16 § SFB och 3 kap 2 § [2001:937] socialtjänstförordningen).

En person som tar hand om ett barn kan likställas med familjehemsförälder i vissa fall. Det är när ett barns föräldrar saknas eller har avlidit efter en olycka eller sjukdom. Då bör den person som tar hand om barnet kunna likställas med en familjehemsförälder vid bedömningen av rätten till tillfällig föräldrapenning. Detta gäller i avvaktan på att socialnämnden beslutar om placering i familjehem eller i avvaktan på ett slutligt beslut om vårdnadshavare (Försäkringskassans rättsliga ställningstagande [FKRS 2005:06]).

2.3 Föräldern ska behöva avstå från förvärvsarbete

En av de grundläggande förutsättningarna för att ha rätt till tillfällig föräldrapenning är att föräldern har behövt avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet (13 kap. 2 § SFB). De situationer en förälder kan avstå från förvärvsarbete och få rätt till tillfällig föräldrapenning beskrivs närmare i kapitel 4.

Det finns ingen rätt till tillfällig föräldrapenning om till exempel den andra föräldern inte förvärvsarbetar och därmed kan vårda barnet (prop. 1984/85:78 s. 122). Med den andra föräldern menas en förälder som enligt föräldrabalkens regler har föräldraansvar för barnet. Det innebär att det inte kan ställas krav på att en sambo som avses i 11 kap. 5 § 1 SFB, som inte är barnets förälder, ska vårda barnet.

I vissa fall begär en förälder ersättning för vård av barn trots att den andre föräldern varit hemma. Om det finns ett behov av att båda föräldrarna måste hjälpas åt med det sjuka barnet/barnen måste prövas i det enskilda fallet. I en rättslägesanalys finns några sådana avgöranden beskrivna (RFV ANSER 1996:3, Tillfällig föräldrapenning).

FÖD mål nr 1216/79. Föräldrarna hade två barn, ett och tre år gamla. Ettåringen hade varit förkyld och treåringen hade haft bronkit med hög feber och behövt medicinering. Pappan hade haft hand om barnen innan de insjuknade men han hade inte ansett sig kapabel att ta hand om dem när de var sjuka. FÖD fann att omständigheterna inte var sådana att mamman hade behövt avstå från förvärvsarbete för vård av de sjuka barnen. Hon var därför inte berättigad till tillfällig föräldrapenning.

FÖD mål nr 1474/80. Mamman var hemarbetande och hade normalt hand om barnen som var ett och fyra år gamla. Under natten hade båda barnen varit sjuka. Fyraåringen hade haft krupp och pappan hade arbetat hela natten med att få igång andningen. Mamman hade tagit hand om ettåringen som

hade haft hosta och feber. Frågan gällde om pappan hade rätt till tillfällig föräldrapenning för dagen därpå då han avstått från arbete för att vila sig. FÖD fann, med beaktande att ett av barnen led av falsk krupp, att det rimligen inte kunnat begäras att mamman skulle ha kunnat ta hand om båda barnen. Pappan hade därför behövt avstå från förvärvsarbete på grund av vård av sjukt barn. Han hade därför rätt till tillfällig föräldrapenning.

För arbetsfria dagar betalas ingen ersättning. När det gäller rättspraxis hänvisas till RFV:s rättslägesanalys RFV ANSER (1996:3, Tillfällig föräldrapenning).

Kravet på att föräldern ska ha haft ett verkligt behov av att avstå från förvärvsarbete gäller dock inte faderns, adoptivföräldrars eller en annan försäkrads särskilda dagar i samband med ett barns födelse eller adoption eller vid kontaktdagar (FÖD 1991:27). För att få ersättning för sådana dagar räcker det med att föräldern eller att en annan person i stället för pappan/adoptivförälder avstår från sitt förvärvsarbete.

RR har i mål nr. 7379-06 slagit fast att det inte krävs att den försäkrade går miste om inkomst för att ha rätt till tillfällig föräldrapenning under den tid som han eller hon behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet.

2.3.1 Förälder med sjukersättning tills vidare och steglös avräkning

Från och med den 1 januari 2009 kan den som har sjukersättning tills vidare arbeta eller utöka sitt arbete utan att rätten till ersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hänsyn till en reduceringsinkomst enligt ett system med så kallad steglös avräkning. Inkomsten från sådant arbete är inte sjukpenninggrundande (25 kap. 24 § SFB).

En förälder som arbetar med stöd av reglerna om steglös avräkning kan inte få tillfällig föräldrapenning för den tid och för den del som han eller hon arbetar enligt reglerna om steglös avräkning. Det beror på att sådant arbete inte ses som förvärvsarbete när man bedömer rätten till tillfällig föräldrapenning. Om det inte går att avgöra under vilken tid som den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro under tid då den försäkrade har arbetat enligt reglerna om steglös avräkning. (13 kap. 6 § 2 SFB samt prop. 2007/08:124 Från sjukersättning till arbete, s. 65 f och 102)

2.3.2 Arbetstider kan se mycket olika ut

Till ledning för Försäkringskassans bedömning av om en förälder har behövt avstå från förvärvsarbete, följer här en kort beskrivning av olika sätt att förlägga arbetstiden.

Inom arbetslivet förekommer att arbetstiden är oregelbunden, bland annat i form av skiftarbete och turlistearbete. En sådan förläggning av arbetstiden är ofta kombinerad med långa arbetspass.

Skiftarbete: inom bland annat industrin förekommer kontinuerligt skiftarbete. Vid till exempel kontinuerligt treskift delas dygnet upp i tre arbetspass om åtta timmar. Under lördagar och söndagar kan det förekomma längre arbetspass på upp till tolv timmar. Det inträffar också att en arbetstagare i kontinuerligt skiftarbete vid övergång från en skiftperiod till en annan bara har cirka åtta timmars vila mellan skiften, så kallat vändskift.

Turlistearbete: i verksamheter där arbetstiden sträcker sig utöver vanlig dagarbetstid och där flera arbetstagare eller arbetslag avlöser varandra efter en plan som är bestämd på förhand tillämpas så kallat turlistearbete. Ett utmärkande drag för turlistearbete är att oregelbundenheten är större än till exempel vid skiftarbete. Det finns till exempel scheman för turlistearbete med varierande inslag av natt-, lördags- och söndagsarbete.

Oregelbundna arbetstider och långa arbetspass: inom den privata sektorn förekommer oregelbundna arbetstider och långa arbetspass exempelvis inom hotell- och restaurangbranschen, åkeriföretagen och partihandeln. På det landstings- och primärkommunala området finns oregelbundna arbetstider och långa arbetspass främst inom sjukvården, åldringsvården, barnomsorgen och brandförsvaret. För samtliga gäller att de långa arbetspassen oftast är förlagda till nätter och under lördagar, söndagar och helgdagar.

Exempel

Lars måste vara hemma med sin sjuka dotter måndag och tisdag. Under dessa dagar skulle han ha arbetat från måndag kl. 21.00 till tisdag 07.00 om han inte behövt vårda barn. Senare på tisdagen skulle han ha arbetat mellan kl. 14.00 och 21.00.

Lars har behövt avstå från förvärvsarbete för två arbetspass. Försäkringskassan betalar ut ersättning för två dagar dvs. dels för arbetspasset mellan måndagen och tisdagen, dels för tisdagen.

Korttidsanställning: timanställda vikarier har som regel inte någon fast tjänst utan kallas in med kort varsel. Försäkringskassan måste här utreda om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn och därmed har rätt att få tillfällig föräldrapenning. Den timanställda kan till exempel behöva avstå från arbetstid för att vårda barn, när han eller hon just fått ett erbjudande om ett vikariat. I praktiken har behovet att avstå från förvärvsarbete i andra situationer bedömts med ledning av hur den försäkrade har arbetat under en jämförbar tidigare period.

Exempel

Erik är pappa till Linnéa. Försäkringskassans utredning visar att han normalt brukar arbeta fyra dagar per vecka. Linnéa blir sjuk en hel vecka och på grund av detta har Erik inte erbjudits arbete. Erik har rätt till fyra dagar med tillfällig föräldrapenning.

 Exempel

Sven är pappa till Rasmus. Försäkringskassans utredning visar att han normalt brukar arbeta tre dagar per vecka. När Rasmus blir sjuk har Sven redan arbetat tre dagar den veckan. Om inte Sven kan visa att han verkligen skulle ha arbetat fler dagar den veckan har han inte rätt till tillfällig föräldrapenning.

Behov av dygnsvila: En förälder som vårdar barn måste ibland avstå från sitt arbete för att få sin behövliga dygnsvila. Behovet av dygnsvila kan finnas före eller efter ett skift. Även en förälder som avstått från arbetsskift för att kunna vila för att orka vårda sjukt barn under sin arbetsfria tid har, trots avsaknaden av tidsmässigt samband, enligt praxis ansetts behöva avstå från förvärvsarbete för att vårda barn (FÖD 1984:15). Detta gäller dock endast i samband med vård av sjukt barn.

Jourtid: Under tid med jour står föräldern till arbetsgivarens förfogande och får lön för detta. Inkomsten ingår i SGI. Jourtid ingår inte i årsarbetstid (ÅA). Det innebär att tillfällig föräldrapenning inte kan betalas ut för jourtid.

Utryckningspersonal: Exempelvis har ambulanspersonal och deltidsbrandmän ersättning under jourtid, övningstid och utryckningstid/brinntid. Övningstid är i regel schemalagd och reglerad i avtal. Brinntid och annan liknande utryckningstid kan vara svårare att beräkna eftersom den inte kan regleras i något avtal. Sådan arbetstid kan dessutom variera mellan år.

För en försäkrad med oregelbundna arbetstider kan Försäkringskassan jämföra med hur den försäkrade arbetat under en tidigare jämförbar period. I undantagsfall kan Försäkringskassan även jämföra med hur en annan arbetstagare med samma arbetsuppgifter har sin arbetstid förlagd (prop. 1986/97:69, s. 34).

2.3.3 När föräldern studerar

En förälder som studerar behöver i regel inte avstå från förvärvsarbete och kan därför inte få tillfällig föräldrapenning.

För vissa studerande kan emellertid tillfällig föräldrapenning betalas ut. Detta behandlas i det följande.

För en förälder som har oavkortade löneförmåner under studietiden gäller en särskild regel (13 kap. 7 § SFB). När föräldern avstår från studierna för att vårda barn och därför går miste om löneförmånerna jämställs detta med att ha avstått från förvärvsarbete. Försäkringskassan kan alltså betala ut tillfällig föräldrapenning om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

Anställda som får full lön under utbildning deltar oftast i utbildning, kurser eller liknande i arbetsgivarens regi, där utbildningen har ett starkt samband med det normala arbetet. Utbildningen ses som ett led i arbetet, och den

anställda har i regel anmälningsskyldighet vid frånvaro och får löneavdrag om han stannar hemma för att vårda sjukt barn (prop. 1984/85:78, s. 73).

Även vid vissa längre utbildningar, där den studerande är tjänstledig för att vidareutbilda sig inom sitt yrkesområde, får hon eller han full lön under studietiden. När den studerande är ledig för tillfällig vård av barn under utbildningstiden blir det i regel löneavdrag (prop. 1984/85:78, s. 73).

2.3.4 Semesterledig förälder

Tillfällig föräldrapenning kan inte betalas ut för dagar då föräldern är semesterledig enligt semesterlagen (11 kap. 11 § SFB). Detta gäller oavsett om ledigheten är med eller utan semesterlön. En förälder har således inte under sin semesterledighet rätt till tillfällig föräldrapenning, om inte semesterledigheten byts ut mot ledighet för vård av barn (prop. 1993/94:220, s. 44).

Enligt ett avgörande i Försäkringsöverdomstolen kan tillfällig föräldrapenning betalas ut även om den andra föräldern har semester samtidigt (FÖD 1984:47).

Exempel

Helen och Markus har tillsammans med sina två barn semester och vistas på landet i sitt fritidshus. Ett av barnen som är 6 år får vattkoppor. Helen anmäler till Försäkringskassan att hon vårdar sjukt barn.

Helen kan få tillfällig föräldrapenning endast om hon hos sin arbetsgivare byter ut sin semesterledighet mot vård av sjukt barn.

Se vidare under kapitel 13 om semester i EU/EES-land.

Vederlagsledig eller kompensationsledig förälder: Försäkringskassan kan också betala ut tillfällig föräldrapenning för en dag när en förälder är vederlagsledig. En förutsättning är att föräldern byter ut sin ledighet hos arbetsgivaren mot ledighet för vård av barn (FD 678/78).

I praktiken har motsvarande ansetts gälla när en förälder är kompensationsledig.

2.3.5 En arbetslös förälder kan också få ersättning

Tillfällig föräldrapenning kan i vissa fall betalas ut till en arbetslös förälder. Det gäller när föräldern är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen samt är beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten (13 kap. 36 § 2 SFB). I det följande kommer lagtextens formulering ”arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten” endast att anges som ”anmäla sig

hos Arbetsförmedlingen m.m.”. Denna formulering avser dock lagtextens fullständiga formulering.

För rätt till tillfällig föräldrapenning krävs även att föräldern går miste om arbetslöshetsersättning för den dag/de dagar som föräldern begär ersättning för. Att en arbetslös förälder på grund av vård av sjukt barn inte haft rätt till arbetslöshetsersättning har genom ett besvärssärende av tidigare Riksförsäkringsverket jämförts med att föräldern behövt avstå från förvärvsarbete. Detsamma gäller för en dag som föräldern skulle ha noterat som karenstid inom arbetslöshetsförsäkringen, om vården av barnet inte hindrat honom (FÖD 1986:14).

Exempel

Lisa är helt arbetslös och får arbetslöshetsersättning från A-kassa. Hon har en femårig son som heter Lukas. När Lisa söker arbete är Lukas på förskolan. Lukas blir sjuk och Lisa begär tillfällig föräldrapenning för en dag. Lisa har anmält till A-kassan att hon för den dagen inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av vård av sjukt barn. Lisa går därmed miste om arbetslöshetsersättning och har rätt till tillfällig föräldrapenning. Att gå miste om arbetslöshetsersättning av en anledning som ger rätt till tillfällig föräldrapenning jämförts med att behöva avstå från förvärvsarbete.

Exempel

Lars är delvis arbetslös. Han arbetar 6 timmar per dag och stämplar upp till heltid. Lars har en treårig dotter som heter Caroline. Hon är hos dagmamma under den tid som föräldrarna arbetar. Caroline blir sjuk och Lars behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda henne. Lars har rätt till tillfällig föräldrapenning. I detta exempel behöver man inte utreda om Lars går miste om arbetslöshetsersättning. Han uppfyller villkoret om att behöva avstå från förvärvsarbete eftersom han har ett arbete och skulle ha arbetat den dag som han begär ersättning för.

Det finns undantag från kravet om anmälningskyldighet hos Arbetsförmedlingen m.m. Tillfällig föräldrapenning kan ändå betalas ut om det bedöms som *oskäligt* att begära att den som till exempel på grund av att ett barn har blivit sjukt, ska anmäla sig hos Arbetsförmedlingen m.m. Enligt förarbetena bör Försäkringskassan kunna göra undantag från anmälningskyldigheten om det kan antas att föräldern skulle ha gjort en sådan anmälan om barnet inte hade blivit sjukt. (13 kap. 36 § 2 SFB och prop. 2010/11:1 Utgiftsområde 10 s. 41 f)

Även andra situationer kan vara anledningen till att föräldern inte har kunnat anmäla sig som arbetssökande. Det blir aktuellt när det finns laga förfall dvs. förhinder. Här kan rättegångsbalkens regler om laga förfall och den praxis som utvecklats vara vägledande vid bedömningen av om det kan vara oskäligt att begära att föräldern ska göra anmälan till Arbetsförmedlingen m.m. Enligt 32 kap. 8 § rättegångsbalken är det laga förfall när man på

grund av omständigheter som man inte kunnat förutse hindras att infinna sig eller utföra något inom en bestämd tid. En sådan omständighet är till exempel sjukdom eller ett avbrott i allmänna kommunikationer. (Prop. 2010/11:1 Utgiftsområde 10 s. 41 och 42)

Bedömningen av om det kan anses oskäligt bör göras utifrån de samlade förhållandena i det enskilda fallet. En förutsättning är att det kan antas att föräldern skulle ha gjort en anmälan till Arbetsförmedlingen m.m. om han eller hon inte varit förhindrad att göra en sådan. Anmälan till Arbetsförmedlingen m.m. ska göras så snart det är möjligt, efter det att det inte längre kan anses oskäligt att göra en sådan anmälan. (Prop. 2010/11:1 Utgiftsområde 10 s. 42)

Exempel

Anders är föräldraledig och tar ut föräldrapenning för sin dotter Lina. Föräldraledigheten upphör och Lina ska åter börja på förskolan. Anders är arbetslös och ska anmäla sig på Arbetsförmedlingen m.m. Samma dag får Lina magsjuka. Anders har ingen möjlighet att uppsöka Arbetsförmedlingen. Lina är sjuk i tre dagar och kan därefter vara på förskolan. Då anmäler sig Anders direkt hos Arbetsförmedlingen m.m.

Försäkringskassan har fått information om att Anders inte var anmäld som arbetssökande direkt efter föräldraledigheten. Handläggaren utreder anledningen till detta. Utredningen visar att han på grund av Linas sjukdom inte kunde ta sig till Arbetsförmedlingen för att göra anmälan. Eftersom Anders har anmält sig direkt när Lina blivit frisk bedömer handläggaren att han skulle ha gjort anmälan den första dagen om inte Linas sjukdom hindrat honom. Anders har rätt till tillfällig föräldrapenning.

När det gäller tillfällig föräldrapenning i samband med ett barns dödsfall kan det som regel anses oskäligt att den som mist sitt barn direkt ska klara av att göra det som gäller för andra arbetslösa föräldrar. Anmälan till Arbetsförmedlingen m.m. ska göras så snart det är möjligt, efter det att det inte längre kan anses oskäligt att ställa krav på en sådan anmälan. Se vidare kapitel 6 Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit.

Även om Försäkringskassan bedömer att det är oskäligt att kräva att den försäkrade direkt anmäler sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, kvarstår grundförutsättningen att den försäkrade måste gå miste om ersättning från a-kassan. Därför måste Försäkringskassan utreda den försäkrades rätt till a-kassa i det aktuella ärendet.

Arbetskonflikt: under en arbetskonflikt (strejk eller lockout) har en förälder inte rätt till tillfällig föräldrapenning, eftersom han inte har behövt avstå från förvärvsarbete för att vårda sina barn.

2.3.6 Föräldraledig förälder

För förälder till barn som är yngre än 240 dagar gäller särskilda regler för att byta ut föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning. Dessa regler behandlas i avsnitt 4.2.

För barn som är 240 dagar eller äldre får en förälder byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning endast om barnet vårdas på sjukhus (13 kap. 18 § SFB). Tillfällig föräldrapenning kan betalas först när en period under vilken föräldrapenning har betalats ut löpt till ända eller en person gör uppehåll i ersättningsperioden (prop. 1991/92:106, s. 40). Se även avsnitt 4.3.

Det förekommer att en förälder vill avbryta en löpande föräldrapenning-period och återgå i förvärvsarbete, men inte hinner anmäla denna ändring till Försäkringskassan förrän det står klart att barnet insjuknat. Föräldern kan därför inte gå till arbetet.

Om barnet insjuknar dagen efter en period med föräldrapenning har föräldern rätt att få tillfällig föräldrapenning om hon eller han behöver avstå från förvärvsarbete för vård av barnet (prop. 1991/92:106, s. 21). I ett sådant fall får Försäkringskassan begära att föräldern styrker att hon skulle ha utfört förvärvsarbete den dag som hon begär tillfällig föräldrapenning för (110 kap. 17 § SFB). I normalfallet kan det lämpligast ske genom att den försäkrade lämnar ett intyg från en arbetsgivare eller uppdragsgivare eller från någon annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Om den försäkrade kan styrka på något annat sätt att han eller hon skulle ha förvärvsarbetat, behövs inte något intyg (prop. 1991/92:106, s. 40).

En föräldraledig förälder som har ett sjukt eller funktionshindrat barn som inte fyllt 12 år kan i vissa situationer ha rätt att byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning, även om barnet inte vårdas på sjukhus. Det gäller när en förälder besöker en institution som till exempel habilitering, specialskola eller liknande, eller deltar i en kurs som anordnas av en sjukvårdshuvudman (13 kap. 20 § SFB). Samma sak gäller när barnet är allvarligt sjukt och föräldrar besöker läkare för barnets skull, eller när föräldrarna deltar i en behandling av barnet som ordinerats av läkare. Dessa regler behandlas i avsnitt 4.3.

En föräldraledig förälder som har ett allvarligt sjukt barn enligt 13 kap. 30 § SFB kan få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning för vård av sitt barn. Se vidare i avsnitt 4.2, avsnitt 4.3 och kapitel 5.

3 Tillfällig föräldrapenning till förälder som får vårdbidrag

Detta kapitel handlar om de bestämmelser och villkor som gäller tillfällig föräldrapenning till förälder när vårdbidrag betalas för barnet.

Vårdbidrag, kan enligt 22 kap. 3 och 6 §§ SFB betalas ut till en förälder för vård av sjukt eller funktionshindrat barn längst till och med juni månad det år som barnet fyller 19 år. Vård- eller tillsynsbehovet ska beräknas bestå i minst sex månader. Om barnets sjukdom eller funktionshinder medför merkostnader kan också vårdbidrag beviljas.

Syftet med vårdbidraget kan sägas vara tredelat. För det första ger bidraget en viss kompensation för det inkomstbortfall som vården av ett barn med funktionshinder kan innebära. För det andra är det en ersättning för de arbetsinsatser som vården av ett barn med funktionshinder kan innebära. För det tredje ger förmånen en ersättning för de merkostnader som barnets sjukdom/funktionshinder kan medföra. Det vill säga att vårdbidraget är ett ekonomiskt stöd som underlättar för föräldrar att ge barnen den tillsyn och vård som behövs för att barnen ska utvecklas på bästa sätt.

Vård- och tillsynsbehov som tillgodoses av samhället i till exempel skola eller daghem grundar inte rätt till vårdbidrag.

Tillfällig föräldrapenning och vårdbidrag har delvis samma syfte. Förhållandet mellan de båda förmånerna beskrivs här. Rätten till tillfällig föräldrapenning begränsar inte rätten till vårdbidrag. Rätten till vårdbidrag kan således inte påverkas av om tillfällig föräldrapenning betalas ut eller kan betalas ut (RÅ 2001 ref. 70). Däremot kan inte tillfällig föräldrapenning beviljas för sådant behov av vård eller tillsyn av ett barn som har grundat rätt till vårdbidrag (11 kap. 16 § SFB).

Reglerna för vårdbidrag behandlas i Vägledning 2002:20 Vårdbidrag.

3.1 När kan tillfällig föräldrapenning betalas ut?

Den tillfälliga föräldrapenningen ska täcka förälderns behov av ersättning när han eller hon behöver avstå från förvärvsarbete i akuta vårdsituationer. Tillfällig föräldrapenning kan därför, som tidigare nämnts, inte betalas ut för sådant behov av vård eller tillsyn som har grundat rätt till vårdbidrag (11 kap. 16 § SFB).

Tillfällig föräldrapenning kan däremot betalas ut till den förälder som inte får vårdbidrag i de situationer som anges i 11 kap. 10 § avseende 13 kap. 3 och 30 §§ SFB. I de situationerna kan det anses vara frågan om ett annat vård- eller tillsynsbehov än det som grundat rätten till vårdbidrag för den andra föräldern (11 kap. 16 § SFB). (Försäkringskassans rättsliga ställningstagande [FKRS 2007:05])

Detta innebär att tillfällig föräldrapenning kan betalas ut samtidigt som vårdbidrag i följande fall:

- Vid akuta försämringstillstånd hos barnet (prop. 1984/85:78 s. 68 och 123).
- När barnet får en ny sjukdom (prop. 1984/85:78 s. 68 och 123).
- Vid läkarbesök som inte ingår i underlaget för vårdbidraget.
- Den förälder som inte får vårdbidrag kan få tillfällig föräldrapenning när båda föräldrarna följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Det gäller när båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i läkarbesök eller när båda föräldrarna deltar i en behandling ordinerad av läkare. Detsamma gäller när båda vårdar ett allvarligt sjukt barn. (FKRS 2007:05)

Rätten till tillfällig föräldrapenning gäller i vårdsituationen även om den förälder som får vårdbidrag för barnet inte för dagen är närvarande. Den förälder som får vårdbidrag anses delta i vården av barnet samtidigt med den andre föräldern även om han eller hon inte faktiskt vårdar barnet varje dag.

- När tillfällig föräldrapenning i form av de så kallade kontaktdagarna för barn som hör till LSS personkrets betalas ut.
- När det finns rätt till vårdbidrag enbart för merkostnader som har samband med barnets sjukdom eller funktionshinder.

Exempel på situationer som kan uppstå enligt första och andra punkterna. När ett barn som vanligtvis får sin vård och tillsyn tillgodosedd genom annat samhällsstöd (exempelvis i skolan) insjuknar i ny sjukdom eller ett akut försämringstillstånd och därmed inte kan vistas i skolan så kan tillfällig föräldrapenning betalas ut (prop. 1984/85:78 s. 68).

När det gäller punkt tre, läkarbesök som inte ingår i underlaget för vårdbidrag, kan det vara svårt att uppskatta hur ofta ett barn behöver besöka läkare. Behovet kan också ofta uppkomma akut. Det är därför naturligt att undanta läkarbesök från underlaget för vårdbidraget om föräldern begär det. När det gäller barn som genomgår behandling mot sin sjukdom och en förälder vill undanta behandlingen från vårdbidraget kan det innebära att det inte finns något vård- och tillsynsbehov kvar som kan grunda rätt till vårdbidrag.

4 Vilka situationer ger rätt till tillfällig föräldrapenning?

Detta kapitel handlar om tillfällig föräldrapenning i följande situationer:

- vid sjukdom eller smitta hos barnet,
- vid sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare,
- vid besök i samhällets förebyggande barnhälsovård,
- vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att det sistnämnda barnet omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning,
- en pappa eller annan förälder som är med vid förlossning, en pappa, annan förälder eller adoptivförälder som sköter hemmet eller vårdar barn i samband med barns födelse/adoption,
- en annan försäkrad än pappan eller adoptivföräldern som kan få rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption,
- vid föräldrautbildning, besök i barnets skola, fritidshem eller i annan sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) och som barnet deltar i (kontaktdagar för barn som omfattas av LSS (13 kap. 26 § SFB) kan användas vid ett sådant tillfälle, se mer avsnitt 8.3).

4.1 Sjukdom hos barnet

De flesta sjukdomar hos barn är kortvariga infektioner. Barnet kan i regel gå tillbaka till skola eller ordinarie barntillsyn inom en vecka. I vissa fall kan emellertid infektionerna bli långvariga och kräva att barnet stannar hemma en längre tid eller vistas på sjukhus.

När ett barn är långvarigt sjukt kan en förälder behöva stanna hemma hos barnet en längre tid, dels för omvårdnad, dels som psykologiskt stöd. Även när barnet ligger på sjukhus kan det vara nödvändigt att föräldrarna är hos barnet så mycket som möjligt. För rätt till tillfällig föräldrapenning i dessa fall är det tillräckligt att förälderns besök är ägnat att upprätthålla kontakten mellan barnet och föräldern (prop. 1975/76:133, s. 57).

4.1.1 Barn som föds för tidigt

Enligt Socialstyrelsen får barn som föds flera veckor för tidigt nästan utan undantag komplikationer och betraktas i regel som sjuka under de första levnadsveckorna. I de fall ett barn omedelbart efter födseln måste föras över till barnklinik är risken stor för att en nära kontakt mellan barn och förälder inte etableras på normalt sätt. Det är därför viktigt att en förälder får tillfälle att besöka barnet, helst dagligen och etablera den närbkontakt som är

nödvändig vid vård och uppfödning av barnet. Kuvösvård är inte något hinder för sådan kontakt.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas för barn som föds för tidigt under den tid barnet i direkt anslutning till födseln vårdas på sjukhus. Skulle i ett sådant fall modern före nedkomsten ha påbörjat en föräldraledighet bör hon anses ha behövt avstå från förvärvsarbete även om hon avbryter ledigheten för att övergå till en ledighet med föräldrapenning för tillfällig vård av barn (prop. 1984/85:78, s.121).

När det gäller för tidigt födda barn har vårdssituationen förändrats. Alltefter som den medicinska tekniken har utvecklats har det blivit möjligt för föräldrarna att i slutskedet av en vårdperiod ge barnet vården i hemmet i stället för på sjukhuset. Tillfällig föräldrapenning kan därför även betalas ut till föräldrar som vårdar ett barn som är yngre än 240 dagar i hemmet om barnet annars skulle ha vårdats på sjukhus. Se vidare avsnitt 4.2.

4.1.2 Kurs anordnad av annan än sjukvårdshuvudman

Tidigare Riksförsäkringsverket (RFV) konstaterar i sin rättslägesanalys RFV ANSER 1996:3 att FÖD medgivit tillfällig föräldrapenning då föräldern avstått från förvärvsarbete för att antingen vårda barn under tid barnet genomgått behandling eller för att delta i en kurs om barnets vård, om barnet vårdas av föräldrarna under kursen. Denna praxis får, trots viss lagändring från och med 1994, fortfarande anses vägledande. Tillfällig föräldrapenning kan alltså betalas ut till en förälder som behöver avstå från sitt förvärvsarbete för att delta i en kurs. En förutsättning är att föräldern vårdar barnet och att kursen huvudsakligen är inriktad på utbildning och information om barnets sjukdom eller funktionshinder. (13 kap. 16 § 1 SFB)

Exempel

Lena ska tillsammans med sin dotter som är 5 år, delta i en veckokurs som anordnas av Astma och Allergiförbundet. Hon anmäler detta till Försäkringskassan och begär att få tillfällig föräldrapenning under den vecka då hon måste avstå från sitt förvärvsarbete.

Lena har rätt till tillfällig föräldrapenning eftersom hon vårdar barnet och kursen är inriktad på utbildning och information om barnets sjukdom, det vill säga en kurs för att lära sig att vårda barnet.

Kammarrätten (KR) i Göteborg fann i ett mål att tillfällig föräldrapenning kan betalas i samband med vistelse på Move and Walk. KR konstaterade att det i praxis inte ställts några krav på att behandlingen eller kursen skulle anordnas av en offentlig institution i de fall barnet samtidigt varit i behov av föräldrarnas vård under den tid för vilken tillfällig föräldrapenning begärts. Barnet fick varje år en månads intensivträning på Move and Walk bekostad av Västra Götalandsregionen. Enligt KR fick det därmed anses utrett att barnet var i behov av träningen som ett led i sin habilitering. Enligt information från Move and Walk skulle minst en vuxen per deltagande barn vara närvarande under hela träningsperioden. Move and Walk tillhandahöll inte

heller personal som vårdade barnet när träning inte pågick. Barnet hade således krävt vård av den medföljande föräldern under sin vistelse på Move and Walk (KRNG mål nr 2699-2005).

Ovanstående är ett förkortat referat som publicerats i Domsnytt nr 8 2006. Av kommentaren framgår att föräldern är berättigad till tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10 § 1 AFL (numera 13 kap. 16 § 1 SFB). I detta fall var barnet närvarande vid vistelsen på Move and Walk. Föräldern var tvungen att på grund av barnets sjukdom avstå från förvärvsarbete för att närvara vid vistelsen på Move and Walk.

4.1.3 Förälder som besöker institution, eller deltar i kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman

En förälder kan, utan att samtidigt vårda sitt sjuka eller funktionshindrade barn, få tillfällig föräldrapenning

- vid besök på en institution för medverkan i behandlingen av barnet eller för att lära sig vårda barnet eller
- när föräldern deltar i kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman i samma syfte som anges i punkten ovan (13 kap. 20 § 1 och 2 SFB).

Institutionen kan exempelvis vara en habiliteringsklinik, specialskola eller liknande. En förutsättning för rätt till ersättning är att besöket är direkt föranlett av barnets sjukdom eller funktionshinder eller ingår som en del i behandlingen av barnet. Syftet ska således vara att medverka i behandlingen av barnet eller att lära sig att vårda barnet.

Regeringsrätten (RR) fann i ett mål att tillfällig föräldrapenning kan betalas i samband med besök i ett barns skola då det gäller ett barn som omfattas av LSS, antingen enligt 4 kap. 10 a § AFL eller enligt 10 § samma kapitel (kontaktdagar) (numera 13 kap. 20 eller 26 §§ SFB). Om föräldern begär ersättning och anger syftet med, och verksamheten under, besöket ska Försäkringskassan bortse från om föräldern kan ha rätt till tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar. Med stöd av de uppgifter som föräldern lämnat och uppgifterna i läkarintyget ansåg RR att inskolningen delvis utgjort ett led i behandlingen av barnet. Det räckte alltså med att del av inskolningen utgjorde ett led i behandlingen. RÅ 2005 ref. 63.

Ovanstående är ett kortfattat referat med kommentar som publicerats i Domsnytt nr 1, 2006. Kommentaren är viktig och lyder: Det är mycket ovanligt att en förälder begär ersättning enligt en särskild paragraf. Däremot är det viktigt att handläggaren är observant på syftet och verksamheten så att inte tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar beviljas om det finns förutsättningar att betala ut tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10 a § AFL (numera 13 kap. 20 § SFB).

När det gäller deltagande i kurs/utbildning kan tillfällig föräldrapenning betalas ut när kursen/utbildningen anordnas av sjukvårdshuvudman och utbildningen i huvudsak är inriktad på utbildning och information om barnets sjukdom eller funktionshinder samt att ge föräldrarna psykosocialt

stöd i deras svåra föräldraroll (prop.1992/93:159 Stöd och service till vissa funktionshindrade, s. 204).

Regeringsrätten (RR) fann att en förälders deltagande i kurs i teckenspråk, som anordnades av sjukvårdshuvudmannen, inte kunde ses som medverkan i en behandling av ett dövt barn. RR anförde att begreppet vård i detta sammanhang inte bör tolkas alltför snävt utan begreppet måste utöver den rent fysiska omsorgen om och tillsynen av barnet inrymma även dess utveckling och fostran. En förälders deltagande i en teckenspråksundervisning måste därför anses syfta till att föräldern ska lära sig vårda barnet. (RR:s domar RÅ 2004 ref. 52 och mål nr 4440-02). Kammarrätten i Göteborg fann att en förälders deltagande i ett gruppbesök på Resurscenter syn var i syfte att medverka i behandlingen av barnet och för att lära sig vårda barnet (KRNG mål nr 192-04).

Även om båda föräldrarna har varit med under besöket eller kursen kan endast en förälder få tillfällig föräldrapenning (13 kap. 3 och 20 §§ SFB). Behovet att avstå från förvärvsarbete är här kopplat till förälders besök eller deltagande i kurs och inte till vården av barnet.

Exempel

Elsa och Tobias har en son som är döv. Föräldrarna ska delta i en teckenspråkskurs som är anordnad av habiliteringen. Barnet är inte med under kursen. Föräldrarna har blivit informerade om att endast en av föräldrarna kan få tillfällig föräldrapenning. Därför tar Tobias ut tillfällig föräldrapenning medan Elsa tar ut semester för att båda ska kunna vara med på kursen.

4.1.4 Läkarbesök och behandling

Båda föräldrarna kan, oavsett om barnet är med eller inte, få tillfällig föräldrapenning

- vid läkarbesök när barnet lider av en allvarlig sjukdom
- om föräldrarna, som en del i behandlingen av sitt barn, behöver delta i läkarbesök eller i behandling som ordinerats av läkare (13 kap. 3 § SFB).

Av förarbetena framgår att motsvarande gäller när barnet vårdas på sjukhus (prop. 1984/85:78 s.75).

Föräldrar har rätt till tillfällig föräldrapenning även om barnet inte är med när de gör läkarbesök som beror på att barnet lider av en allvarlig sjukdom. Föräldrarna kan ha behov att ensamma tala med läkaren. Barnet skulle vid sådana besök, kunna uppleva att man talar negativt om det trots att man berättar om faktiska förhållanden. Samma sak gäller om föräldrarna som en del i behandlingen av barnet, deltar i ett läkarbesök eller i någon behandling som ordinerats av läkare (prop. 1992/93:159, s. 204).

Exempel

Hans och Siv blir kallade till Barn- och Ungdomspsykiatriska mottagningen för samtal som gäller deras dotter. Dottern är inte med vid besöket. Båda anmäler till Försäkringskassan att de har behövt avstå från förvärvsarbete en halv dag för läkarbesöket.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas till båda föräldrarna.

Exempel

Mats 10 år blir inlagd för vård på sjukhus för utredning om leukemi. Hans mamma och pappa vistas där på läkarens inrådan med hänsyn till sjukdomens allvarliga karaktär.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas till båda föräldrarna.

Exempel

Lisa behöver gå till läkare med sin dotter Hanna. Hon är 11 år och har assistansersättning. Läkarbesöket räknas som en del i behandlingen av barnet. Lisa behöver avstå från förvärvsarbete en halv dag för läkarbesöket.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut till Lisa och det gäller även om den personliga assistenten följer med.

Skulle Lisa själv vara personlig assistent till Hanna har Lisa inte rätt till tillfällig föräldrapenning, eftersom Lisa då inte behöver avstå från sitt förvärvsarbete.

4.1.5 Tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelse

För sjuka och funktionshindrade barn kan vård utomlands vara ett komplement till den svenska sjukvården. I regel behöver en förälder vara med barnet och delta i behandlingen.

Enligt 6 kap. 15 § SFB kan tillfällig föräldrapenning endast betalas ut i följande fall:

- Om ett ersättningsfall inträffar utomlands medan föräldern utför sådant arbete där som ska anses som arbete i Sverige.
- Om Försäkringskassan medger att föräldern reser till utlandet.

Bestämmelsen innebär att föräldern måste ha fått Försäkringskassans medgivande före avresan för att kunna få tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelsen. Detta förutsätter att den försäkrade har ansökt om medgivandet i god tid, normalt minst en vecka före avresan. Den tiden ska ge Försäkringskassan möjlighet att begära kompletteringar om det är nödvändigt för att ta ställning till ansökan. Det Försäkringskassan ska ta ställning till är om utlandsvistelsen kan påverka sjukdomen negativt eller försvåra barnets möjlighet att tillfriskna eller ta del av rehabilitering.

Försäkringskassan kan i vissa undantagsfall besluta om medgivande i efterhand. Det gäller till exempel om Försäkringskassan inte har tagit ställning till ansökan innan avresan, trots att den kom in i rimlig tid, eller om den försäkrade inte har haft möjlighet att få Försäkringskassans medgivande innan resan. Praxis är att medgivande i efterhand bara kan godtas i speciella situationer, som då en händelse som motiverar en omedelbar avresa inträffar under en helg eller vid en annan tidpunkt då det inte är möjligt att få ett medgivande före avresan. (FÖD 2031-1985, KRSU 14-2007) Se vidare kapitel 13.

Metodstöd ansökan och beslut om medgivande

Ansökan

En ansökan om medgivande kan göras muntligt eller skriftligt. Eftersom ansökan om medgivandet ska göras i god tid innan avresan bör det i de flesta fall inte vara något som hindrar att den försäkrade ansöker skriftligt. I brådskande fall kan det dock vara nödvändigt med en muntlig ansökan.

Det finns inget krav på att använda Försäkringskassans blankett (FK 7430). Den försäkrade kan ansöka med ett vanligt brev. Men oavsett om ansökan görs muntligt eller skriftligt så är det viktigt att Försäkringskassan får följande uppgifter:

- Fullständig adress under utlandsvistelsen
- Anledning till resan
- Datum för avresa till utlandet
- Datum för återkomst till Sverige
- Färdmedel från och till Sverige.

Om ansökan saknar någon av dessa uppgifter ska handläggaren komplettera detta. Vid en muntlig ansökan är det viktigt att den som tar emot uppgifterna dokumenterar dem i ärendet.

För att Försäkringskassan ska kunna medge att den försäkrade får behålla den tillfälliga föräldrapenningen under utlandsvistelsen måste det finnas ett läkarintyg för den aktuella perioden. Det finns inget krav på att läkaren ska kontaktas innan medgivandet ges, men i vissa fall kan handläggaren behöva hämta in uppgifter från läkaren för att kunna göra den medicinska bedömningen.

Det kan vara så att Försäkringskassan på annat sätt än genom en ansökan, får veta att en försäkrad planerar att resa utomlands samtidigt som den försäkrade har tillfällig föräldrapenning. Då ska handläggaren omgående förvissa sig om att den försäkrade är medveten om att han eller hon ska ansöka om Försäkringskassans medgivande i god tid innan avresan. Handläggaren ska också förvissa sig om att den försäkrade förstår konsekvenserna av att resa utomlands utan medgivande.

För att utredningen ska bli klar innan den försäkrade reser, är det viktigt att handläggaren börjar med den så snart en impuls kommer in. Det finns alltså inget skäl att vänta in en skriftlig ansökan.

Om en försäkrad planerar att resa utomlands under perioden med tillfällig föräldrapenning kan det hända att Försäkringskassan får en ansökan om medgivande innan en anmälan har kommit in. I sådana fall gäller samma förfarande som beskrivs här ovan. Den enda skillnaden är att en anmälan saknas. Det är i sig inget skäl till att inte handlägga ansökan och besluta om eventuell tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelse.

Beslut

Det finns inget krav på att ett medgivande om att få behålla tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelse ska vara skriftligt. I de flesta fall är det dock att föredra, eftersom det gör klart och tydligt för den försäkrade under vilken period medgivandet gäller.

I brådskande fall kan det räcka med ett muntligt medgivande. Men då det är viktigt att handläggaren dokumenterar vilken information den försäkrade har fått, om medgivande har getts och i så fall under vilken period.

När handläggare inte medger utbetalning av tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelsen ska han eller hon skicka ett skriftligt beslut till den försäkrade.

Om den försäkrade har åkt utomlands utan Försäkringskassans medgivande och Försäkringskassan får kännedom om detta, ska tillfällig föräldrapenning inte längre betalas ut. I de fall Försäkringskassan i efterhand får kännedom om att en försäkrad har varit utomlands med tillfällig föräldrapenning utan Försäkringskassans medgivande ska en återkravsutredning göras.

4.1.6 Smitta hos barnet

Förälder kan få tillfällig föräldrapenning om barnet har fått en smittsam sjukdom eller på annat sätt är smittförande eller misstänks sprida smitta (13 kap. 16 § 1 SFB) Med smitta menas förutom de allmänfarliga sjukdomarna som anges i smittskyddslagen (2004:168) mera allvarliga barnsjukdomar som medför risk att en sjukdom sprids. Ersättning kan alltså betalas ut även när ett barn misstänks sprida smitta och därför inte får vistas inom den ordinarie barnomsorgen (prop. 1978/79:168 s. 57).

Kammarrätten i Göteborg fann i ett mål att svinkoppor är att betrakta som en sådan sjukdom eller smitta som berättigar till tillfällig föräldrapenning. KRNG mål nr 5437-05. Ett referat av målet finns i Domsnytt nr 2, 2006.

Bedömningen av om ett barn har en sjukdom eller smitta eller om ett barn misstänks sprida smitta måste göras i varje enskilt fall. Det är läkare eller sjuksköterska som avgör detta. Det kan vara lämpligt att i vissa fall kontakta försäkringsmedicinsk rådgivare i bedömningen av om barnet är smittbärande eller misstänks sprida smitta.

4.2 Tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar

Tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar betalas endast om

- tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller
- barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

(13 kap. 17 § SFB)

Med ordnad tillsyn avses att barnet har en stadigvarande plats i den kommunala barnomsorgen eller i annan liknande barnomsorg (13 kap. 17 § SFB, prop. 1987/88:100, bil.7, s. 33,34). Därutöver kan tillfällig föräldrapenning betalas ut till föräldrar som i slutskedet av en vårdperiod på sjukhus får vårda barnet i hemmet. Det är således endast frågan om sådan vård i hemmet som annars skulle ha skett på sjukhus. Rätten till tillfällig föräldrapenning gäller under den tid som sjukhuset har ansvaret för vården i hemmet. Vården ska styrkas genom intyg av läkare eller sjuksköterska. (Prop. 2002/03:2, s. 35 f. och 52 f.)

Bakgrunden till den nya ersättningssituationen är att vårdsituationen förändrats för barn som vårdas på sjukhus. När det gäller nyfödda barn har forskningen bl.a. visat att barnet får en gynnsammare utveckling under uppväxten när föräldrarna tidigt tar över ansvaret för barnets vård och stimulans. För att minimera sjukhusvistelsens negativa effekter för barnet är det viktigt att barnen kan skrivas ut till hemmet så snart det är praktiskt möjligt. Allteftersom den medicinska tekniken har utvecklats har det blivit möjligt för föräldrarna att i slutskedet av en vårdperiod ge barnet vården i hemmet i stället för på sjukhuset. Exempel på detta är barn som föds för tidigt, lungsjuka barn som behöver långvarig syrgasbehandling, barn med missbildningar eller svår medfödd sjukdom som kan behöva respiratorvård, sondmatning, näringsdropp eller annan medicinsk behandling. När det gäller de för tidigt födda barnen kan dessa i slutet av vårdperioden behöva övervakning av puls och andning och matning i sond etc. Gemensamt för samtliga grupper av barn är att de vanligtvis är teknikberoende och att de annars skulle ha vårdats på sjukhus. Det innebär att vården i hemmet är en sådan vård som annars skulle ha skett på sjukhus. Därför kan inte exempelvis eftervård, som under alla förhållanden skulle ha skett i hemmet, ge en rätt till ersättning i form av tillfällig föräldrapenning. (Prop. 2002/03:02 s. 53)

De restriktivare reglerna om tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar gäller inte alltid. Undantag gäller till exempel för de särskilda dagarna vid barns födelse och adoption och för kontaktdagar för barn som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det finns heller inget hinder att betala ut så kallad utvidgad tillfällig föräldrapenning (13 kap. 31 a § SFB) för vård av ett barn som är yngre än 240 dagar om övriga villkor är uppfyllda, se vidare avsnitt 9.3.

I vissa andra fall kan Försäkringskassan betala ut tillfällig föräldrapenning för ett sjukt eller funktionshindrat barn som är yngre än 240 dagar även om

barnet inte vårdas på sjukhus eller om barn tillsynen inte är stadigvarande ordnad (13 kap. 20 § SFB). Det gäller när en förälder besöker institution, till exempel habilitering, specialskola eller liknande, eller deltar i en kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman. Detsamma gäller när barnet har en allvarlig sjukdom och föräldrar besöker läkare. Även vid läkarbesök som är en del i behandlingen av barnet kan tillfällig föräldrapenning betalas ut för barn som är yngre än 240 dagar. Detsamma gäller också när en förälder deltar i en behandling av barnet som ordinerats av läkare. Se avsnitt 4.1 under rubrikerna Förälder som bland annat besöker institution eller deltar i kurs samt Läkarbesök och behandling.

Exempel

Anders och Lena har ett barn med en hörselskada. Landstinget ordnar en kurs för att föräldrar ska få utbildning och information om hur man tränar upp de hörselrester som finns hos barnet. Lena har fortfarande föräldrapenning när kursen blir av och barnet är då sju månader.

Lena deltar i kursen och ansöker om att få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan kan bevilja detta.

Försäkringskassan kan också betala tillfällig föräldrapenning för ett barn som är yngre än 240 dagar när barnet är allvarligt sjukt (13 kap. 30 § SFB). Se vidare kapitel 5.

Exempel

Emil och Tina har en flicka på 7 månader. Barnet har drabbats av en allvarlig sjukdom och behandlas på sjukhus men hon kan bo hemma mellan behandlingarna. Båda föräldrarna behövs i vården av barnet. Tina är fortfarande föräldraledig och vill byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan kan bevilja detta med stöd av bestämmelserna om allvarligt sjukt barn. Beslutet gäller också tiden mellan behandlingarna, då flickan vårdas hemma. Båda föräldrarna kan få tillfällig föräldrapenning för samma barn och tid. De situationer båda föräldrarna kan få ersättning för samma barn och tid beskrivs i kapitel 7.

4.3 Tillfällig föräldrapenning för barn som är äldre än 240 dagar

En förälder som önskar byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn kan göra det endast om barnet vårdas på sjukhus (13 kap. 18 § SFB). Detta innebär att även om barnet är inskrivet på sjukhus, kan tillfällig föräldrapenning inte betalas ut när barnet vårdas i hemmet (s.k. hemsjukvård).

Tillfällig föräldrapenning kan heller inte betalas för tid då föräldrapenning skulle ha tagits ut (13 kap. 18 § SFB). Detta innebär att anmälan om tillfällig föräldrapenning ska ha gjorts före den dag då föräldraledigheten skulle ha påbörjats (RR mål nr 4906/95).

Under pågående föräldraledighet med föräldrapenning får föräldern kompensation för det inkomstbortfall som ledigheten för med sig. Om barnet som föräldern vårdar blir sjukt saknas skäl för att byta ut föräldrapenningen mot tillfällig föräldrapenning så länge föräldern fortsätter att vårda barnet enligt tidigare uppgjorda planer. Detsamma gäller för det fall att något äldre syskon till barnet insjuknar och måste stanna hemma från skolan eller barnomsorgen. Om föräldern får föräldrapenning för det yngsta barnet finns det inte möjlighet att byta ut föräldrapenningen mot tillfällig föräldrapenning för vård av det äldre barnet (prop. 1991/92:106 s. 20). Se i avsnitt 2.3 under rubriken Föräldraledig förälder.

När det är ett äldre barn i familjen som vårdas på sjukhus är det naturligt om föräldern inte kan fortsätta vården av det barn som hon tar ut föräldrapenning för. I sådana fall kan ett utbyte av föräldrapenning till tillfällig föräldrapenning beviljas. Detta gäller barn som uppnått eller är äldre än 240 dagar (prop. 1991/92:106 s. 20).

Exempel

Yrsa är föräldraledig och tar ut föräldrapenning för dottern Hedda som är ett år gammal. Hedda blir sjuk och vårdas på sjukhus. Yrsa har rätt att få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning. Det gäller under den tid som Hedda vårdas på sjukhus och Yrsa är tillsammans med henne där.

Exempel

Sanna är föräldraledig och tar ut föräldrapenning för sonen Evert som är tre månader gammal. Hon är också mamma till Amanda som är fyra år. Amanda blir sjuk och läggs in på sjukhus. Sanna behöver vara hos henne. Sanna har rätt att få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning för att kunna vara med Amanda när hon vårdas på sjukhus.

I vissa fall finns inte kravet att föräldern ska vårda barnet för att få rätt till tillfällig föräldrapenning. En förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn som inte fyllt 12 år (gäller även för vissa barn som inte har fyllt 16 år) kan i nedanstående situationer få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning (13 kap. 20 § SFB). Det gäller när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med

- besök på en institution, t.ex. habilitering, specialskola eller liknande, för medverkan i behandling av barnet eller för att lära sig vårda barnet
- deltagande i en kurs som ordnas av sjukvårdshuvudman för medverkan i behandling av barnet eller för att lära sig vårda barnet,
- läkarbesök på grund av att barnet har allvarlig sjukdom,
- läkarbesök som är en del av behandlingen av barnet, eller
- deltagande i någon behandling som är ordinerad av läkare och som är en del av behandlingen av barnet.

Se vidare avsnitt 4.1.3 och avsnitt 4.1.4.

Även när ett barn är allvarligt sjukt kan en förälder få byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning (13 kap. 30 § SFB). Se vidare kapitel 6.

Det finns heller inget hinder mot att byta ut föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdag, för barn som omfattas av personkretsen i 1 § LSS (13 kap. 26 § SFB) eller tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption (13 kap. 10–13 §§ SFB).

4.4 Sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare

Tillfällig föräldrapenning kan betalas för vård av ett barn om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare (13 kap. 16 § 2 SFB).

Rätten till tillfällig föräldrapenning gäller såväl när barnets ordinarie vårdare är en hemarbetande förälder som när vårdaren är någon tredje person, t.ex. dagbarnvårdare, barnpraktikant eller släkting. Att rätten till ersättning är knuten till sjukdom hos den ordinarie vårdaren innebär bland annat att ersättning inte kan betalas ut när exempelvis dagmammans egna barn är sjuka och barnet därför inte får vistas i det hemmet.

Daghem jämställs inte med en enskild vårdare. När ett daghem måste stängas på grund av att personalen är sjuk har kommunen ansvaret att ordna annan barntillsyn. Tillfällig föräldrapenning kan därför inte betalas ut i sådana fall (prop. 1984/85:78, s.122 och FÖD 1983:3 och FÖD mål nr 1300/84).

Kammarrätten i Jönköping fann i ett mål att en kvinnas tillstånd efter kejsarsnitt i praxis ansetts utgöra ett sjukdomstillstånd (FÖD 1981:2). I det aktuella fallet kunde kvinnan inte lyfta och ta hand om familjens äldre barn som var två år. Den andre föräldern var under aktuell tid berättigad till

tillfällig föräldrapenning på grund av ordinarie vårdares sjukdom. KRNJ mål nr 1492/03. Ovanstående är ett kortfattat referat ur Domsnytt nr 5, 2004.

4.5 Utlåtande om sjukdom, smitta eller funktionshinder

Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att förälder visar ett särskilt utlåtande som styrker barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom, smitta eller funktionshinder (110 kap. 14 § 3 SFB). Det kan hända att Försäkringskassan har all den information som behövs. Då krävs det inte något särskilt utlåtande. När ett barn vårdas på sjukhus finns i regel inte skäl att kräva att förälder visar ett särskilt utlåtande som styrker barnets sjukdom.

Huvudregeln är att kravet att lämna in ett utlåtande ska gälla från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod. Som periodens första dag räknas den första ersättningsdagen. Om tillfällig föräldrapenning inte kan betalas ut för den åttonde dagen, t.ex. på grund av att den dagen är arbetsfri, ska kravet gälla från och med den tidigaste dag därefter som tillfällig föräldrapenning kan betalas för (5 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:30] om föräldrapenningsförmåner).

När särskilda omständigheter motiverar det får Försäkringskassan kräva att en förälder visar utlåtandet från och med en senare dag än som angetts ovan (6 § FKFS 2010:30).

Om särskilda omständigheter motiverar att en kontroll görs i ett pågående ärende får Försäkringskassan även kräva att en förälder visar utlåtandet från och med en tidigare dag än åttonde dagen i vårdperioden (7 § FKFS 2010:30).

4.6 Besök i samhällets förebyggande barnhälsovård

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut för besök i samhällets förebyggande barnhälsovård (13 kap. 16 § 3 SFB).

Med detta menas besök hos barnvårdscentral, skolhälsovård eller barn- och ungdomspsykiatri (prop. 1975/76:133 s. 57).

Även besök hos tandläkare räknas som besök i samhällets förebyggande barnhälsovård.

Exempel

Berit följer sin son som är 7 år till tandläkare. Hon behöver ta ledigt från sitt arbete en halv dag trots att tandläkarbesöket tar endast 30 minuter. Anledning är att Peter är rädd och ängslig och behöver mycket stöttning av sin mamma före och efter besöket.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut för en halv dag.

4.7 Förälder som vårdar ett barn när den andra föräldern följer ett annat barn till läkare

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut när en förvärvsarbetande förälder behöver avstå från sitt arbete för att vårda ett barn som inte är sjukt. Det gäller när den andra föräldern besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna. Förutsättningen är att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning. (13 kap. 16 § 4 SFB) Observera att ersättning i en sådan situation endast kan betalas ut vid läkarbesök.

4.8 Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption

4.8.1 Dagar i samband med barns födelse

I samband med barns födelse har en pappa eller den andra föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning under tio dagar per barn. Vid tvillingfödelse har pappan eller den andra föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning under 20 dagar. En förutsättning för rätt till dessa dagar är att pappan eller den andra föräldern avstår från sitt förvärvsarbete (13 kap. 10 och 14 §§ SFB).

Dessa särskilda dagar kan tas ut samtidigt som mamman får föräldrapenning för samma barn. Pappan eller den andra föräldern kan använda dagarna för att vara med vid förlossningen, vårda ett annat barn i familjen, delta i vården av det nya barnet på sjukhuset eller i hemmet eller för att sköta hemmet den första tiden efter hemkomsten från sjukhuset.

Det är i första hand pappan eller den andra föräldern till det nyfödda barnet som har rätt till de särskilda dagarna. Det hindrar dock inte att pappan till ett äldre barn i familjen, som inte är pappa till det nyfödda barnet, kan använda dagarna för att vårda det äldre barnet under moderns BB-vistelse. Detta gäller under förutsättning att pappan eller den andra föräldern till det nyfödda barnet medger detta. Det får förutsättas att uttag av dagar i en sådan situation görs efter överenskommelse. Någon formell överlåtelse behöver därför i regel inte krävas (prop.1984/85:78, s. 122).

Pappan eller den andra föräldern har rätt till tillfällig föräldrapenning för att närvara vid förlossningen. Som förlossning anses enligt förarbetena även sådan situation då en kvinna till följd av missfall kräver särskild vård (prop. 1973:47, s. 57). Av detta följer att tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse även kan betalas ut när barnet avlider vid födelsen.

Om förlossningen inte inträffar vid den beräknade tidpunkten utan drar över till nästa dygn betalas föräldrapenning ut för samtliga dagar (prop. 1984/85:78 s. 122).

I de fall värkarbetet avstannar betalas ersättning ut även om förlossningen sker vid ett annat tillfälle.

Se vidare under avsnitt 10.1.2.

4.8.2 Dagar i samband med adoption av barn

Vid adoption av barn som är under 10 år och när två personer utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn har båda adoptivföräldrarna respektive vårdnadshavarna rätt till fem dagar vardera per barn om de inte kommer överens om annat (13 kap. 15 § första stycket SFB). Anledningen till att vardera föräldern har rätt till hälften av dagantalet är att göra ersättningsrätten könsneutral (prop. 2002/03:2 Vissa socialförsäkringsfrågor, s. 53).

Om det endast finns en adoptivförälder eller en särskilt förordnad vårdnadshavare med rätt till ersättning har den föräldern ensam rätt till de tio dagarna. (13 kap. 15 § SFB)

Det som beskrivits under föregående rubrik gäller i tillämpliga delar även vid adoption. Som adoption anses även när någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem i syfte att adoptera barnet (13 kap. 13 § SFB).

Dessa särskilda dagar kan tas ut av föräldrarna samtidigt för samma barn eller av en av föräldrarna samtidigt som den andre föräldern tar ut föräldrapenning för samma barn. (11 kap. 10 § SFB)

Mottagande av adoptivbarn utomlands: adoptivföräldrar får ofta barnet i sin vård utomlands. Adoptivföräldrar kan med Försäkringskassans medgivande få tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelsen (6 kap. 15 § SFB). Medgivande kan lämnas både skriftligt och muntligt.

Se vidare under avsnitt 10.1.2

4.8.3 Tillfällig föräldrapenning till annan än föräldern eller adoptivförälder

Försäkringskassan kan besluta att en annan försäkrad än en pappa, mamma, adoptivföräldrar eller särskilt förordnade vårdnadshavare som avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse (13 kap. 11 och 13 §§ SFB). Det som sägs i det följande om pappa eller mamma gäller även adoptivföräldrarna eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna när inget annat anges.

Annan försäkrad än pappa eller mamma kan få tillfällig föräldrapenning om

- det inte finns någon pappa som har rätt till tillfällig föräldrapenning,
- mamman är avliden,
- pappan avstår från sin rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse och det skulle vara oskäligt att inte låta honom avstå,
- pappan inte kan använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller
- pappan sannolikt inte kommer att använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av
  - kontaktförbud enligt lagen (1988:688) om kontaktförbud eller liknande eller
  - på grund av andra särskilda omständigheter.

Det finns ingen pappa: Med detta avses att det inte finns någon pappa som har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att han är okänd, att faderskapet inte är fastställt, att pappan inte omfattas av föräldraförsäkringen eller att pappan är avliden (betänkande 2000/01:SfU10, s. 15). Denna punkt är inte tillämplig för adoptivföräldrar eller särskilt förordnade vårdnadshavare eftersom rätten till dagarna tillkommer båda föräldrarna (prop. 2002/03:2, s. 53). Se vidare vid rubriken Pappan eller adoptivförälder avstår från sin rätt till dagar.

Exempel

Stefan och Mia väntar barn. Stefan studerar med studiemedel och har ingen studietids-SGI. Mia behöver få stöd under förlossningen och de första dagarna hemma med barnet. Eftersom Stefan inte har rätt till tillfällig föräldrapenning kan Försäkringskassan besluta att en annan person som avstår från förvärvsarbete kan få ersättning för att vara Mias stöd.

Exempel

Susanne väntar barn med Emil. De är inte gifta med varandra. Susanne önskar ha sin vän Erika med under förlossningen. Hon frågar Försäkringskassan om det är möjligt för Erika att få tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse. Om faderskapet inte är fastställt kan Försäkringskassan besluta att annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete kan få rätt till ersättning.

Mamman är avliden: även en ensamstående pappa som vårdar barnet och mamman är avliden har en motsvarande möjlighet till stöd av annan försäkrad under den första tiden med barnet (prop. 2000/01:44, s. 30).

Pappan eller adoptivföräldern avstår från sin rätt till dagar: när en försäkrad pappa finns men föräldrarna inte har någon kontakt med varandra eller inte har för avsikt att leva med varandra kan pappan avstå från sin rätt till tillfällig föräldrapenning. En förutsättning för att medge detta är att det

skulle vara oskäligt att inte låta honom avstå. I en sådan situation krävs också ett aktivt medgivande från pappan att han avstår sin rätt (prop. 2000/01:44, s. 29). Därutöver har en ensam förälder som adopterat barn möjlighet att avstå sin rätt till tillfällig föräldrapenning (prop. 2002/03:2, s. 53).

Pappan kan inte använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning: pappan vårdas till exempel på sjukhus med små utsikter att kunna använda sin rätt till sina dagar inom tidsramen 60 dagar.

Pappan kommer sannolikt inte att använda sin rätt till dagar på grund av kontaktförbud eller liknande, eller andra särskilda omständigheter Det gäller om pappan har ålagts kontaktförbud (tidigare besöksförbud) och det är sannolikt att han inte kommer att använda sin rätt till dagarna. En annan situation kan vara att pappan är intagen på kriminalvårdsanstalt utan eller med begränsad möjlighet till permission. I dessa fall krävs inte något avstående (Socialförsäkringsutskottens betänkande 2000/01:SfU 10 Föräldraförsäkring och föräldraledighet, s. 17).

Exempel

I samband med en trafikolycka skadas en gravid kvinna så svårt att hon avlider. Barnet kan dock räddas och pappan får hjälp den första tiden av sin syster som avstår från sitt förvärvsarbete under tio arbetsdagar.

Försäkringskassan kan betala tillfällig föräldrapenning till systemen.

Exempel

Gittan och Lars väntar barn. Strax före förlossningen råkar Lars ut för en trafikolycka som kommer att medföra sjukhusvård för flera månader framåt. Gittan vill att hennes syster som är förvärvsarbetande ska få ta ut tillfällig föräldrapenning i samband med hennes förlossning och även sedan som hjälp i hemmet.

Försäkringskassan konstaterar att Lars inte kommer att kunna använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan beslutar därför att Gittans syster får tillfällig föräldrapenning under högst 10 dagar.

Exempel

Henning har som ensam förälder tagit emot sin blivande adoptivdotter Lisa. Han meddelar Försäkringskassan att han vill avstå sin rätt till de tio dagarna till sin vän Håkan.

Försäkringskassan journalför detta och beslutar att Håkan kan få rätt till ersättning för de dagar som han avstår från sitt arbete för att delta i vården av Lisa.

Pappan kan kräva sin rätt: något avstående krävs inte om en pappa inte kan använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning. Eftersom det inte krävs ett formellt avstående kommer pappans rätt till de tio dagarna att finnas kvar, även om det inte är troligt att han skulle använda dem. Om pappan, när han själv inte avstått från sin rätt, ändå skulle kräva sin rätt till tillfällig föräldrapenning kan Försäkringskassan inte neka honom den rätten om han i övrigt uppfyller kraven för rätt till tillfällig föräldrapenning. Det innebär att möjligheten för en pappa att få tillfällig föräldrapenning kvarstår även om en annan försäkrad tidigare tagit ut dagar. Det innebär att fler än tio dagar kan betalas ut i en sådan situation (Socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU 10 s.17).

Exempel

Marja föder barn den 1 juli 2010. Barnets pappa är intagen på kriminalvårdsanstalt. Marja vill att hennes mamma som är förvärvsarbetande ska få ersättning för tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse. Försäkringskassan bedömer efter utredning att pappan inte kan använda dagarna. Försäkringskassan beslutar att bevilja Marjas mamma tillfällig föräldrapenning dels för den 1 juli då hon är med vid förlossningen, dels för ytterligare nio arbetsdagar då hon hjälper Marja i hemmet.

Pappan blir emellertid frigiven redan den 15 augusti 2010 och han gör då anspråk på dagar i samband med barns födelse.

Han kan få ersättning för tio dagar men längst till och med 60:e dagen räknat från när barnet kom hem, om han i övrigt uppfyller villkoren för att ha rätt till dagar i samband med barns födelse.

Flera kan dela på dagarna: Det finns inte något hinder att fler försäkrade delar på dagarna.

Exempel

Anneli föder barn den 1 december 2010. Hon har ingen kontakt med barnets pappa och faderskapet är ännu inte formellt fastställt. Som stöd vid förlossningen har hon haft sin mamma som också hjälpt henne i hemmet den första veckan. Då mamman inte kunde vara ledig från sitt arbete längre än fem dagar tog Annelis pappa ledigt från arbetet resten av de tio dagarna.

Försäkringskassan beslutar att bevilja ersättning för fem dagar var till barnets mormor och morfar.

Avräkning av dagar: Om en annan försäkrad än pappan gör anspråk på dagar i samband med barns födelse ska de dagar som pappan tidigare kan ha tagit ut för barnet räknas av från de tio dagarna (13 kap. 14 § SFB).

Exempel

Sofia föder barn den 1 augusti 2010. Barnets pappa drabbas av en svår trafikolycka och vårdas på sjukhus. Han hade hunnit ta ut tre dagar före olyckan. Sofia vill då att hennes mamma ska komma och hjälpa henne. Mamman begär att få ta ut dagar med tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan bedömer efter en utredning att prognosen visar att pappan kommer att vistas länge på sjukhus och beslutar att Sofias mamma får ta ut dagarna. Eftersom tre dagar är uttagna kan hon bara få tillfällig föräldrapenning för sju dagar.

4.9 Barn som fyllt 12 men inte 16 år

För barn som på grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annat funktionshinder behöver särskild vård eller tillsyn gäller en utökad rätt till tillfällig föräldrapenning (13 kap. 22 § SFB). Tillfällig föräldrapenning kan i sådana fall betalas ut även för vård av barn som fyllt 12 men inte 16 år i samband med sjukdom eller smitta hos barnet, sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare och besök i samhällets förebyggande barnhälsovård. Denna rätt gäller även vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning (13 kap. 23 § SFB). Tillfällig föräldrapenning kan även betalas ut i vissa andra situationer se avsnitt 4.1 rubrikerna Förälder som besöker institution eller deltar i kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman samt Läkarbesök och behandling.

De barn för vilka den utökade rätten till ersättning gäller kan indelas i två grupper.

1. Den ena gruppen är barn med tidigare kända långvariga sjukdomar eller funktionshinder som kontinuerligt eller mera tillfälligt behöver hjälp eller tillsyn i sin dagliga tillvaro. För dessa barn kan det också vara fråga om att de vid tillkommande sjukdomstillstånd behöver ytterligare hjälp (prop. 1984/85:78, s. 67).
2. Den andra gruppen är barn som i vanliga fall klarar sig själva men som när de drabbas av en allvarlig sjukdom eller ett funktionshinder behöver föräldrarnas stöd, hjälp och omsorg under en begränsad sjukperiod eller vid läkarbesök. Detta kan inträffa när det är fråga om en skada eller en sjukdom av den karaktären att barnet inte bör vistas ensamt hemma på grund av hälsoproblemets allvarliga art (prop. 1984/85:78, s. 68).

4.9.1 Särskilt vård- och tillsynsbehov

När ett barn har drabbats av en allvarlig sjukdom behöver hela familjen vänja sig vid de krav som sjukdomen ställer. I förarbetena (prop. 1984/85:78, s. 68) nämns följande exempel som visar på olika situationer där information och utbildning om sjukdom behövs.

- När ett barn insjuknat i diabetes behöver föräldrarna en intensiv undervisning och träning i att leva med sjukdomen och vilka krav som sjukdomen ställer på diabetikerns livsföring.
- Vid t.ex. astma och ledgångsbesvär kan barnet periodvis bli påtagligt försämrat och kräva extra passning och regelbunden aktiv rörelseträning.
- Vid allvarliga blodsjukdomar och binjurebarksjukdomar kan vad som normalt betraktas som lindriga infektioner få dramatiska och hotande förlopp.
- Ett barn kan tillsammans med en förälder behöva besöka en institution eller delta i en kurs som har till syfte att öka kunskaperna om barnets sjukdom eller funktionshinder och dess behandling.

Exempel

Sofia har en utvecklingsstörd son Jonas som är 13 år och går i specialklass. Jonas är förkyld och måste stanna hemma från skolan.

Då han behöver tillsyn hemma är Sofia berättigad till tillfällig föräldrapenning när hon behöver avstå från arbetet för att ta hand om honom.

Utgångspunkten, när det gäller rätt till tillfällig föräldrapenning, är att normalt utvecklade och friska barn över 12 år kan klara sig själva utan tillsyn av föräldrarna vid tillfälliga sjukdomar som inte är av allvarlig art eller kräver någon speciell vård.

I vissa fall kan det dock uppstå situationer där barn över 12 år som normalt klarar sig själva kan ha ett särskilt hjälpbehov. Detta gäller t.ex. om allmäntillståndet är mycket nedsatt t.ex. på grund av hög feber. Ett villkor för tillfällig föräldrapenning är att det särskilda vård- och tillsynsbehovet styrks med läkarutlåtande (FÖD mål nr 40/88 och FÖD mål nr 1518/88).

Exempel

Kalle 14 år har brutit benet under utförsåkning och även fått en hjärnskakning. Efter sjukhusvård behöver han ha mycket hjälp under den första tiden och läkarutlåtande finns som stödjer detta. Kalles pappa är därför hemma från sitt arbete under tre dagar.

Rätt till tillfällig föräldrapenning finns.

Exempel

Mia 13 år som i övrigt är ett friskt barn har körtelfeber och enligt läkarutlåtande så får hon inte lämnas ensam. Mias mamma är därför hemma från arbetet för att ta hand om Mia.

Mias mamma har rätt till tillfällig föräldrapenning.

Exempel

Sture 12 år är ett friskt barn. Han har fått remiss till tandregleringsklinik. Kliniken ligger långt från hemmet och en förälder behöver resa dit med honom dit. Stures mamma avstår från förvärvsarbete för att följa med honom till tandläkaren. Hon begär hel tillfällig föräldrapenning.

Stures mamma har inte rätt till tillfällig föräldrapenning eftersom tandregleringen inte beror på någon sjukdom hos barnet.

Tillfällig föräldrapenning kan däremot betalas ut för dag då ett friskt barn opereras av tandkirurg. Observera att det krävs utlåtande från läkare att förälders närvaro varit nödvändig och att barnet behövt särskild vård eller tillsyn vid eller i anslutning till operationen.

4.9.2 Läkarutlåtande

Enligt 110 kap. 18 § SFB ska det särskilda vård- och tillsynsbehovet alltid styrkas med ett läkarutlåtande. Med läkarutlåtande och eventuell annan utredning som underlag beslutar Försäkringskassan om barnets vård- och tillsynsbehov är sådant att det kan omfattas av den utökade rätten till ersättning (prop. 1984/85:78, s. 68).

4.9.3 Förhandsbeslut

Försäkringskassan får i förväg pröva och besluta om ett barn på grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annat funktionshinder ska omfattas av den utökade rätten till tillfällig föräldrapenning, så kallat förhandsbeslut. Förhandsbeslutet är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som lagts till grund för beslutet ändras (13 kap. 4 § SFB).

Ett förhandsbeslut kan gälla ett speciellt sjukdomstillstånd eller ett mera bestående tillstånd. Försäkringskassan bestämmer i förhandsbeslutet hur lång tid barnet ska omfattas av den utökade ersättningsrätten. Enligt förarbetena bestäms tidens längd med ledning av vårdbehovets art, barnets ålder och hur barnets vård- och tillsynsbehov kan förväntas utvecklas. Tiden bör dock inte sättas längre än till två år (prop. 1984/85:78, s. 68).

Om tvåårstidpunkten ligger i nära anslutning till att barnet ska fylla 16 år kan det vara lämpligt att låta beslutet gälla fram till dess barnet fyller 16 år om det kan antas att behovet av särskild vård eller tillsyn vid akuta sjuk-

domstillstånd kvarstår till dess. Så kan exempelvis vara fallet när det gäller utvecklingsstörda barn.

I det följande ges några exempel på när förhandsbeslut kan gälla ett speciellt sjukdomstillstånd.

- Barn med epilepsi kan ha ett varierande vård- och tillsynsbehov. I vissa fall är detta betydande och mycket tidskrävande på grund av hög anfallsfrekvens, i andra fall är anfallsfrekvensen låg. Även för barn med låg anfallsfrekvens kan det finnas anledning att meddela ett förhandsbeslut för de tillfällen barnet insjuknar i epilepsi.
- Förhandsbeslut kan även bli aktuellt för barn med diabetes som vid vissa behandlingstillfällen eller sjukdomstillstånd har ett särskilt behov av föräldrarnas vård eller tillsyn.

Vid ett förhandsbeslut ska de vanliga reglerna för tillfällig föräldrapenning gälla. Exempelvis ska kravet att visa ett utlåtande som styrker sjukdom eller smitta i regel gälla från och med den åttonde dagen av barnets vårdperiod (5 § FKFS 2010:30).

4.9.4 Enstaka läkarbesök

När det gäller bedömningen av rätten till ersättning för enstaka dagar i samband med läkarbesök, är barnets förmåga att klara sig utan föräldrarnas tillsyn och stöd under besöket avgörande. Det kan vara flera omständigheter kring läkarbesöket att väga in. Det gäller bland annat läkarens behov av att få uppgifter från den som har ansvar för barnet, föräldrarnas behov av att få uppgifter från läkaren och att diskutera eventuell behandling och medicinering, resans längd och hur lång tid läkarbesöket tar (FÖD mål nr 57/86).

När det gäller att styrka att föräldrarnas närvaro har varit nödvändig är det tillräckligt att läkaren gör anteckningen på ett läkarvårdskvitto eller intyg om sjukvård. Detta framgår av 4 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner.

5 Allvarligt sjukt barn

Kapitlet handlar om de särskilda regler som gäller för barn som inte har fyllt 18 år och som är allvarligt sjuka. Syftet med reglerna är att föräldrar och barn ska kunna vara tillsammans när ett barn drabbas av en livshotande sjukdom.

Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år har rätt till tillfällig föräldrapenning under ett obegränsat antal dagar (13 kap. 30–31 §§ SFB). Båda föräldrarna har rätt till ersättning för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB).

I kontakten med en förälder till ett allvarligt sjukt barn är det viktigt att Försäkringskassan lägger stor vikt vid bemötandet. Föräldrar befinner sig oftast i kris när barnet drabbats av en så allvarlig sjukdom att det finns en fara för barnets liv.

5.1 Vad menas med allvarligt sjukt barn?

Ett barn anses allvarligt sjukt när

- det finns ett påtagligt hot mot barnets liv, eller
- barnet får behandling mot sin sjukdom och det utan behandlingen finns en fara för barnets liv.

Det innebär att barnets sjukdom i sig är så allvarlig och att hälsotillståndet är så nedsatt att det finns ett påtagligt hot mot barnets liv.

Kravet på att det ska finnas ett påtagligt hot mot barnets liv som förutsättning för att tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut utan begränsning i tiden, utesluter inte att tillfällig föräldrapenning kan betalas även för tid när det direkta hotet mot barnets liv inte längre finns (prop. 2005/06:159 Vissa socialförsäkringsfrågor s. 32).

Det är en svår gränsdragning att ringa in personkretsen när barn får behandling mot sin sjukdom och det utan behandling finns en fara för barnets liv.

Barn som föds med svåra sjukdomar eller syndrom och med en gradvis försämring av sjukdomen och som får aktiv vård kan anses vara allvarligt sjuka och omfattas av personkretsen.

Barn med sjukdomar som genom att de får behandling mot sin sjukdom i stort sett kan leva som andra barn omfattas däremot inte av regelverket.

En allvarlig försämring av sjukdomen kan dock vara av sådan art att barnet för en tid omfattas av bestämmelserna.

När en försämring av sjukdomen inte är av sådan allvarlig karaktär eller barnet får en ny sjukdom som inte bedöms vara allvarlig, prövas rätten till ersättning med stöd av 13 kap. 16, 20, och 22 §§ SFB.

I det följande nämns några exempel på allvarliga sjukdomstillstånd. Notera särskilt att det givetvis finns andra allvarliga sjukdomstillstånd som kan innebära att barnet omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning med stöd av 13 kap. 30 § SFB.

Som exempel på allvarligt sjuka barn kan nämnas cancersjuka barn som genomgår behandling. Deras behov av fysiskt och psykiskt omhändertagande av föräldrarna är mycket stort. Behandlingen behöver inte vara lika intensiv hela tiden och symptomen kan variera. Behovet av närstående kan ändå vara av avgörande betydelse under behandlingsperioden (prop. 2005/06:159 s. 17 f.).

Ett annat exempel på barn som behöver ett ökat stöd av sina föräldrar är barn som behöver psykiatrisk behandling vid ätstörningar eller självskadebeteende. Detta är de två vanligaste patientgrupperna inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Barn och ungdomar som har ett påtagligt destruktivt beteende eller utsätter sig själva för allvarlig skada, kan behöva föräldrarnas medverkan och stöd under behandlingsperioderna. Då kan också föräldrarna behöva delta aktivt i behandlingen för att den ska bli framgångsrik. Under vissa perioder kan det vara så att barnet inte ska lämnas ensamt. I sådana fall är behandlingen beroende av att en förälder/föräldrarna finns hos barnet (prop. 2005/06:159).

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har slagit fast att ett barn som insjuknat i diabetes anses vara allvarligt sjukt under den inledande sjukdomsperioden. Domstolen menar att utan behandling eller feldosering kan sjukdomen få svåra konsekvenser och att det därmed anses finnas en fara för barnets liv. Det är därför viktigt att föräldrarna kan delta och få kunskap om sjukdomen under den inledande behandlingen av sjukdomen. (HFD 2011 ref. 3, mål nr 5542-09)

5.2 Medicinskt underlag och utredning

När barnet är allvarligt sjukt ska sjukdomstillståndet styrkas med ett läkarutlåtande om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning (110 kap. 18 § SFB).

För att Försäkringskassan ska kunna bedöma om barnet är allvarligt sjukt krävs i normalfallet ett läkarutlåtande som innehåller alla de upplysningar som behövs om barnets allvarliga sjukdomstillstånd (prop. 2005/06:159, s. 18–19).

Beroende på vilken sjukdom barnet har och den behandling som det får, kan barnets sjukdomstillstånd förändras. Av den anledningen bör ett läkarutlåtande som regel inte gälla alltför lång tid. Det kan vara lämpligt att Försäkringskassan exempelvis efter tre månader bedömer om ett nytt läkarutlåtande behövs eller inte.

Behandlingsintensiteten kan se olika ut beroende på barnets sjukdomstillstånd. Därför bör det framgå av läkarutlåtandet om föräldern/föräldrarna behöver delta i barnets behandling under en period eller vid enstaka tillfällen (prop. 2005/06:159 s. 18).

När en förälder ansöker om tillfällig föräldrapenning bör Försäkringskassan, med stöd av läkarutlåtandet, ta ställning till om omständigheterna i ärendet är sådana att bestämmelserna avseende allvarligt sjukt barn i 13 kap. 30 § SFB är tillämpliga. Det är mycket ovanligt att en förälder begär ersättning enligt en särskild paragraf. Däremot är det viktigt att handläggaren är observant på föräldrarnas uppgifter om barnets sjukdom så att tillfällig föräldrapenning beviljas enligt 13 kap. 30 § SFB när förutsättningarna är uppfyllda för det.

En förälder har möjlighet att överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad, som avstår från förvärsarbete i samband med sjukdom hos barnet (13 kap. 8 § SFB), se avsnitt 9.1 Överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning.

5.3 Metodstöd – behov av kontakt med försäkringsmedicinsk rådgivare

Det är viktigt att Försäkringskassan i förekommande fall utreder om barnet på grund av sin behandling inte kan vistas i ordinarie förskola, skola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800). Om inte barnets sjukdom hindrar kan det vara bra för barnet att delta i aktiviteter på förskola, skola eller fritidshem. Att delta i vardags-situationer med andra barn kan vara viktigt för barnets psykosociala utveckling. (prop. 2005/06:159 s. 18).

För att få stöd med att bedöma om läkarutlåtandet innehåller de upplysningar som behövs ska handläggaren kontakta försäkringsmedicinsk rådgivare. Den försäkringsmedicinska rådgivaren ska hjälpa handläggaren att förstå och analysera den information om den försäkrades sjukdom, funktion och förmåga till aktivitet som finns i de medicinska underlag som Försäkringskassan har tillgång till. Den försäkringsmedicinska rådgivarens roll är inte att ta ställning till rätten till ersättning utan ska bedöma om det medicinska underlaget är tillräckligt. Om barnets tillstånd är så pass livshotande att det inte råder något tvivel om att rätten till tillfällig föräldrapenning för allvarligt sjukt barn finns, behövs ingen kontakt med försäkringsmedicinsk rådgivare.

6 Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit

Om ett barn har avlidit innan det har fyllt 18 år har föräldrarna rätt till tillfällig föräldrapenning när de avstår från förvärvsarbete i samband med dödsfallet. Ersättningen kan betalas ut under tio dagar per förälder och barn. Dagarna får tas ut tidigast från och med dagen efter den dag då barnet avled och senast den 90:e dagen efter den dag som barnet avled (13 kap. 31 e och f §§ SFB). Denna tidsperiod har från och med den 1 januari 2014 utökats från 30 dagar till 90 dagar.

Fler än två personer som är förälder eller likställs med förälder kan ta ut ersättning för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB). Det innebär att ersättning kan tas ut av flera föräldrar samtidigt. I avsnitt 2.2 finns närmare beskrivet vem som likställs med förälder.

Kravet på anmälningsskyldighet gäller inte i samband med barns dödsfall. Se vidare avsnitt 11.3 Anmälningsskyldigheten.

Syftet med bestämmelserna är att underlätta för föräldrar som mist sitt barn. Rätten till tillfällig föräldrapenning innebär, till skillnad från reglerna inom sjukförsäkringen, att Försäkringskassan inte behöver göra någon individuell prövning av om sjukdom och arbetsförmåga föreligger för att kunna bedöma rätten till ersättning. Bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning fråntar inte föräldrarna rätten att vara sjukskrivna ifall de har rätt till sjukpenning. Däremot kan inte tillfällig föräldrapenning och sjukpenning betalas ut för samma tid. (Prop. 2010/11:1 Utgiftsområde 12 s. 26 f)

Tillfällig föräldrapenning kan också betalas ut till en arbetslös förälder som skulle ha anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen men som i den svåra situationen inte har klarat av att göra det. Det är *oskäligt* att begära att den förälder som mist sitt barn direkt ska göra anmälan som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och vara beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten. Anmälan till Arbetsförmedlingen m.m. ska göras så snart det är möjligt, efter det att det inte längre kan anses oskäligt att göra en sådan anmälan. (13 kap. 36 § 2 SFB och prop. 2010/11:1, Utgiftsområde 10, s. 42 och 43)

Även om Försäkringskassan bedömer att det är oskäligt att kräva att den försäkrade direkt anmäler sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, kvarstår grundförutsättningen att den försäkrade måste gå miste om ersättning från a-kassan. Därför måste Försäkringskassan utreda den försäkrades rätt till a-kassa i det aktuella ärendet. Se vidare avsnitt 2.3.5 En arbetslös förälder kan också få ersättning.

7 Föräldrapenningsförmåner till båda föräldrarna

Föräldrapenningsförmåner (föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning) får, med vissa undantag som nämns nedan, inte betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB). Med samma tid menas samma dag. Två föräldrar kan däremot få hel föräldrapenningsförmån för samma barn under samma dag när

- båda föräldrarna deltar i föräldrautbildning, besök i förskola, fritidshem eller i sådan annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), i vilken barnet deltar (12 kap. 6–7 §§ SFB och 13 kap. 26 § SFB)
- en förälder får ersättning för dagar i samband med barns födelse och den andra föräldern får föräldrapenning (13 kap. 10–11, 13 §§ SFB) eller
- båda föräldrarna vårdar ett allvarligt sjukt barn (13 kap. 30 § SFB)
- båda föräldrarna till ett barn som inte har fyllt 18 år när föräldrarna avstår från att utföra förvärvsarbete i samband med att barnet avlidit (13 kap. 31 e § SFB). Se vidare avsnitt 6 Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit.

Oavsett antalet barn betalas inte mer än sammanlagt hel föräldrapenning ut per dag till en förälder (11 kap. 9 § SFB).

Exempel

Sture har en heltidstjänst och har tagit föräldraledigt med en fjärdedel. Han tar ut en fjärdedels föräldrapenning enligt sjukpenningnivå för vård av sin 2-åriga dotter Lotta. Lottas mamma Ingrid arbetar halvtid, fyra timmar per dag, och då är Lotta på förskola. Lotta blir sjuk och Ingrid begär hel tillfällig föräldrapenning.

Eftersom Sture för samma dag får en fjärdedels föräldrapenning för vård av dottern kan Ingrid få högst tre fjärdedels tillfällig föräldrapenning.

Om Sture för den dagen i stället avstår från att ta ut föräldrapenning kan Ingrid få hel tillfällig föräldrapenning.

Som tidigare nämnts får dock tillfällig föräldrapenning betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda föräldrarna följer med ett barn till läkare när barnet har en allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling. (13 kap. 3 § SFB)

En förälder som inte har någon SGI kan ta ut föräldrapenning enligt grundnivå samtidigt som den andra föräldern får tillfällig föräldrapenning för allvarligt sjukt barn. (11 kap. 10 § SFB)

När föräldrar till barn som omfattas av LSS deltar i en kurs kan en förälder få tillfällig föräldrapenning samtidigt som den andra föräldern får tillfällig föräldrapenning för kontaktdag för samma tid och barn. (13 kap. 16 § första punkten, 20 § andra punkten och 26 § SFB) Vilka krav som ställs för att det ska anses som en kurs finns att läsa under avsnitt 4.1.2 och 4.1.3.

8 Barn som omfattas av LSS

Föräldrar till barn som omfattas av LSS kan få tillfällig föräldrapenning, även i andra situationer än dem som behandlas i föregående avsnitt. Dessa barn och ungdomar med omfattande funktionshinder behöver i regel mer insatser än andra barn. Detta kapitel tar upp vilka barn som omfattas av LSS, och i vilka situationer barnet omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning.

8.1 Vilka barn omfattas av LSS

Av 1 § LSS framgår att särskilt stöd och särskild service ges till personer med

1. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom eller
3. andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Personerna enligt punkt 1 har funktionshinder som ofta orsakar dem sådana svårigheter att de behöver speciella resurser och speciellt kunnande för att få hjälp. Autism och autismliknande tillstånd är sådana djupgående störningar i fråga om social förmåga, kommunikation och beteende som medför allvarliga funktionshinder i fråga om psykosocial och/eller pedagogisk anpassning. Störningarna debuterar under barndomen, oftast men inte alltid före tre års ålder. De ger nästan alltid allvarliga psykiska funktionshinder under hela livet (prop. 1992/93:159, s. 167).

Personerna enligt punkt 3 inbegriper barn, ungdomar och vuxna med långvariga habiliterings- och rehabiliteringsbehov. Alla villkor som anges i punkten ska vara uppfyllda för att lagen ska vara tillämplig (prop. 1992/93:159, s. 168).

8.1.1 Små barn med funktionshinder

Hos små barn med funktionshinder har, på grund av barnets ålder, de vuxna kanske ännu inte märkt några betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Alla barn i den åldern har ju mer eller mindre svårt att tala, äta själv, gå och så vidare. I dessa fall får man enligt förarbetena bedöma om barnet med stigande ålder kan antas få onormalt stora svårigheter i den dagliga livsföringen – och därmed behöva mycket stöd och service (prop. 1992/93:159, s. 169). En sådan bedömning kan bli aktuell när en förälder deltar i information och utbildning om barn med funktionshinder.

8.1.2 Bedömning av om barnet omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning

När Försäkringskassan bedömer om ett barn tillhör personkretsen för LSS bör man i regel kunna utgå från den bedömning som kommunen eller landstinget har gjort. I de flesta fall har föräldrarna sökt någon insats enligt LSS innan de söker ersättning från Försäkringskassan enligt SFB (tidigare AFL). Men om så inte skulle vara fallet bör Försäkringskassan ändå göra sin bedömning efter samråd med kommunen eller landstinget (prop. 1992/93:159 s. 204).

När det gäller att avgöra om en förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för ett så litet barn som ännu inte är känt av kommunen eller landstinget är det troligt att barnet fortfarande vårdas på sjukhus. Kontakt kan då tas med exempelvis läkare eller kurator på barnklinik för samråd innan försäkringskassan bedömer om barnet kan omfattas av personkretsen i LSS för rätt till tillfällig föräldrapenning.

För ytterligare information om personkretsen se Vägledning 2003:6 Assistansersättning.

8.2 Tillfällig vård i övergångsboende

Övergångsboende är en vårdform för de barn, huvudsakligen spädbarn, som behöver skrivas ut från sjukhuset men som ännu inte kan komma hem. Vistelsen i övergångsboendet syftar till att förbereda barn och föräldrar för att barnet ska kunna bo hemma (prop. 1997/98:1 utgiftsområde 12, s. 22).

Tillfällig vård i övergångsboende jämställs med sjukhusvistelse för barn som omfattas av personkretsen i LSS. Därigenom ges föräldrar rätt att ta ut tillfällig föräldrapenning (13 kap. 19 § SFB).

8.3 Kontaktdagar för barn som omfattas av LSS

Genom den tillfälliga föräldrapenningen har förälder till ett barn som omfattas av LSS möjlighet att disponera s.k. kontaktdagar från barnets födelse till dess att barnet fyller 16 år (13 kap. 26 § SFB). Kontaktdagar betalas ut för högst tio dagar per barn och år (13 kap. 28 § SFB).

Det är viktigt för föräldrar till funktionshindrade barn att få ökad kunskap om hur barnets utveckling kan främjas, hur stöd i hemmet kan läggas upp och om hur den egna föräldrarollen kan stärkas. Ett exempel kan vara när föräldrar behöver delta i kurser som anordnas av handikapporganisationer eller vid så kallade kunskapscentra (resurscentra) (prop. 1992/93:159, s. 145).

Kontakt dagarna kan också användas för besök i den pedagogiska verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) och som barnet deltar i (13 kap. 26 § SFB).

Den pedagogiska verksamheten kan bedrivas offentligt eller privat och vara i form av

- förskola
- öppen förskola
- skola
- fritidshem
- öppen fritidsverksamhet
- pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för något av alternativen ovan eller under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Dagarna kan också användas vid medverkan i någon aktivitet som anordnas av skolan, exempelvis en skolresa eller ett studiebesök.

Observera att om barnets ordinarie tillsynsform är stängd, till exempel under ett lov, och barnet därför inte kan vistas där kan dagarna inte användas på grund av den anledningen.

Tillfällig föräldrapenning för kontaktdagar kan betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid (11 kap. 10 § SFB). Något krav att barnet ska vara med vid besöket i förskolan, skolan eller på kursen finns inte. Det finns inte någon möjlighet att föra över dagar från ett barn till ett annat eller att spara dagar från ett år för att ta ut dessa ett senare år.

Ersättning kan betalas ut från barnets födelse till dess att barnet fyller 16 år (13 kap. 26 § SFB).

8.4 Barn som är 16 år och äldre

Tillfällig föräldrapenning kan även betalas ut för barn som fyllt 16 år men inte 21 år om barnet omfattas av LSS. Om barnet vid 21 års ålder går i särskolans gymnasieutbildning eller är svårt rörelsehindrat och går i någon av de särskilt inrättade gymnasieskolor som finns för dessa barn kan tillfällig föräldrapenning betalas ut intill utgången av vårterminen det år barnet fyller 23 år (13 kap. 27 § SFB).

RR fann i ett mål att en förälder inte kunde förvägras rätt till tillfällig föräldrapenning på den grunden att föräldern inte bodde tillsammans med barnet (RR mål nr 4628/01).

8.4.1 Sjukdom eller smitta

Tillfällig föräldrapenning för barn över 16 år som omfattas av LSS kan bara betalas ut i de fall då föräldern behöver avstå från förvärvsarbete på grund av sjukdom eller smitta hos barnet (13 kap. 27 § SFB). Med sjukdom hos barnet avses ett tillkommande sjukdomstillstånd, det vill säga att en ny

sjukdom tillstöter eller att grundtillståndet försämras. Denna avgränsning har till följd att det vårdbehov man har tagit hänsyn till vid exempelvis bedömningen av rätt till vårdbidrag, handikappersättning eller assistansersättning inte ersätts genom den tillfälliga föräldrapenningen (prop. 1992/93:159, s. 205).

För de barn som är svårt rörelsehindrade finns särskilt anpassad gymnasieutbildning s.k. Rh-anpassad gymnasieutbildning. Denna utbildning finns på fyra orter i Sverige: i Stockholm, i Göteborg, i Kristianstad och i Umeå. Den som deltar i Rh-anpassad utbildning har rätt att få omvårdnadsinsatser i anslutning till utbildningen. Omvårdnadsinsatserna innefattar boende i elevhem, personlig omvårdnad i boendet samt vård, behandling och träning.

Om barnet bor på elevhem och i vanliga fall vårdas där, kan föräldern som regel inte anses behöva avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet när barnet blir sjukt. Om ett barn som bor på elevhem måste göra ett läkarbesök och föräldern följer med barnet har föräldern rätt till tillfällig föräldrapenning. Samma synsätt som tidigare beskrivits i avsnitt 4.9.4 under rubriken Enstaka läkarbesök gäller här. Det har ingen betydelse om barnet bor hemma eller på elevhem.

Exempel

Pelle som är 17 år vistas på elevhem. Han blir kallad till läkarbesök. Hans pappa följer honom till läkaren och begär tillfällig föräldrapenning för detta besök eftersom han måste avstå från arbete en hel dag. Sjukhuset ligger nämligen på annan ort och med restid tar besöket hela dagen.

Pelles pappa har rätt till tillfällig föräldrapenning.

8.4.2 Förhandsbeslut

Försäkringskassan får i förväg pröva rätten till tillfällig föräldrapenning för ett barn som har fyllt 16 år. Förhandsbeslutet är bindande för den tid som anges i beslutet men kan omprövas om de förhållanden som lagts till grund för beslutet ändras (13 kap. 4 § SFB). I likhet med förhandsbeslut för barn som fyllt 12 år men inte 16 år kan det vara lämpligt att låta beslutet för barn som är 16 år eller äldre inte avse längre tid än två år om inte barnets 21-årsdag ligger i nära anslutning till denna tidpunkt.

9 Tillfällig föräldrapenning till annan person än förälder

Detta kapitel handlar om de regler som ska tillämpas när en annan person än barnets förälder får rätt till tillfällig föräldrapenning. Detta gäller när en förälder överlåter sin rätt till tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete för att vårda föräldrarnas barn så att föräldern kan fortsätta förvärvsarbete. I kapitlet beskrivs också vilka bestämmelser som gäller när en förälder själv inte kan få tillfällig föräldrapenning endast för att han eller hon är sjuk och får till exempel sjuklön/sjukpenning. I dessa fall kan Försäkringskassan besluta att en annan försäkrad som avstår från sitt arbete för att vårda barnet kan få tillfällig föräldrapenning.

9.1 Överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning

En förälder kan överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad, som avstår från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnet. Rätten till tillfällig föräldrapenning kan även överlåtas vid sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare när barnet inte har fyllt 12 år. Motsvarande gäller barn som omfattas av den tillfälliga föräldrapenningen och har fyllt 12 men inte 16 år (13 kap. 8 § SFB).

Möjligheten att överlåta rätt till tillfällig föräldrapenning gäller alla föräldrar och personer som likställs med föräldrar. Det gäller såväl den förälder som förvärvsarbetar som den som är arbetslös och annars skulle gå miste om arbetslöshetsersättning t.ex. på grund av barnets sjukdom. Även den förälder som får aktivitetsstöd omfattas av rätten att överlåta tillfällig föräldrapenning.

Föräldrar kan överlåta sin rätt till vilken person som helst. Det får förutsättas att den person som föräldrarna är villiga att anförtro uppgiften att vårda barnet har goda relationer både till föräldrarna och barnet – och att personen också i övrigt är lämpad för uppgiften (prop. 1993/94:220, s. 76).

Enligt förarbetena ska föräldern för att få överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning försäkra att han eller hon hade behövt avstå från förvärvsarbete för vård av barn under aktuella dagar, om inte den andra personen som accepterat överlåtelsen hade avstått från förvärvsarbete för att vårda barnet. Vidare bör föräldern försäkra att överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning gäller just denna person. Den andra personen bör i sin tur försäkra att han eller hon avstått från förvärvsarbete under aktuella dagar (prop. 1993/94:220 s. 76).

Exempel

Mia och Hans är föräldrar till en son som är 3 år. Mia arbetar halvtid (förmiddagar), och sonen är på förskola när Mia arbetar. Hans arbetar heltid.

Mia blir sjuk och vårdas på sjukhus. Hans lämnar sonen på förskolan på morgonen och tar ledigt på eftermiddagarna. Han får tillfällig föräldrapenning för halva dagar. Efter en tid bestämmer han sig för att överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till sin mor som i stället för Hans avstår från förvärvsarbete för att vårda Max. Hon har rätt till tillfällig föräldrapenning för halva dagar.

Exempel

Love och Mia har två barn som är 4 och 6 år gamla. Föräldrarna åker på semester och lämnar barnen till farmor Stina. Hon lämnar och hämtar på förskola. Stina arbetar heltid. Det ena barnet blir sjukt och Stina måste stanna hemma från arbete för att vårda barnet. Eftersom föräldrarna har semester och därmed ingen rätt till tillfällig föräldrapenning finns inte heller någon rätt att överlåta. Stina kan därför inte få tillfällig föräldrapenning.

Exempel

Patrik och Eva har två barn som är 3 och 5 år gamla. Deras 5-åring har en allvarlig sjukdom och vårdas på sjukhus. Båda föräldrarna är med på sjukhuset och de får tillfällig föräldrapenning. Det yngre barnet bor hos mormor under tiden. Hon lämnar och hämtar barnet på förskola. Mormor arbetar. När 3-åringen blir sjuk måste mormor vara hemma och vårda barnet. Hon begär överlåtelse av tillfällig föräldrapenning.

Båda föräldrarna får tillfällig föräldrapenning för det allvarligt sjuka barnet. Det finns ingen rätt att överlåta i denna situation. Mormor har därför ingen rätt till ersättning.

Exempel

Christina är ledig med föräldrapenning för ett barn på tio månader. Hon måste åka till läkare med detta barn. Morfar kan vara hemma och ta hand om det friska syskonet som är 4 år. Barnets pappa måste arbeta. Morfar är förvärvsarbetande och han begär ersättning.

Morfar har ingen rätt till tillfällig föräldrapenning. Pappan har själv rätt till tillfällig föräldrapenning för det friska barnet eftersom Christina måste besöka läkare med det yngre barnet. Denna rätt är inte möjlig att överlåta. Överlåtelse gäller endast vid barns sjukdom eller i vissa fall vid den ordinarie vårdarens sjukdom.

9.2 När förälder är sjuk och varken kan arbeta eller vårda barn

Försäkringskassan får efter medgivande av en förälder, besluta att en annan försäkrad som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn under 12 år (i vissa fall 16 år) ska få rätt till tillfällig föräldrapenning (13 kap. 9 § SFB). Förutsättningen är att barnet eller barnets ordinarie vårdare är sjukt eller smittat. Som villkor gäller att föräldern på grund av

egen sjukdom eller smitta inte kan vårda sitt barn och inte får tillfällig föräldrapenning endast av det skälet att han eller hon för samma tid får sjukpenning eller annan ersättning som anges i 11 kap. 14 § SFB. Bestämelsen tillämpas endast om föräldern skulle ha förvärvsarbetat om hon eller han inte varit sjuk (prop. 2000/01:44 s. 44). (Detsamma gäller dock en förälder som i motsvarande situation skulle ha gått miste om arbetslöshetsersättning.)

En förutsättning bör vara att föräldrarnas sjukdom eller smitta är sådan att den hindrar honom eller henne att själv vårda barnet (prop. 2000/01:44 s. 32). Försäkringskassan får, när det finns skäl till det, kräva att detta styrks med ett särskilt utlåtande (110 kap. 14 § 3 SFB).

Exempel

Lisa är ensamstående och har en dotter som är två år. Hon arbetar halvtid. Arbetstiden är förlagd till varannan vecka. Dottern är hos dagmamma under de veckor som Lisa arbetar och övrig tid är Lisa hemma med sin dotter. Lisa insjuknar i hög feber under en arbetsvecka och kan inte ta hand om dottern. Lisa ber sin mor att lämna och hämta flickan hos dagmaman samt ta hand om henne under övrig tid. Mormor tar ledigt halva dagar från sitt arbete och begär tillfällig föräldrapenning under tiden.

Försäkringskassan kan inte betala ut tillfällig föräldrapenning vid överlåtelse till mormor under tid som hon behövt avstå från sitt förvärvsarbete, eftersom Lisa inte skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning om hon inte blivit sjuk. Däremot bör Försäkringskassan utreda om mormor skulle kunna få utvidgad tillfällig föräldrapenning. Se vidare i avsnitt 9.3.

Exempel

Anna som är ensamstående arbetar halvtid (förmiddagar) och har en dotter som är fem år som vistas hos en dagmamma under tiden som Anna arbetar. Anna blir sjuk och vårdas på sjukhus. Dagmaman blir sjuk under tiden och kan inte ta emot några barn. Anna ber sin syster att komma och hjälpa henne att ta hand om dottern. Systemen ansöker om tillfällig föräldrapenning och uppger att hon är tvungen att avstå från sitt heltidsarbete.

Försäkringskassan beslutar att betala ut tillfällig föräldrapenning för halva dagar (under förmiddagarna på grund av ordinarie vårdnadshavares sjukdom). Under eftermiddagen då Anna normalt är ledig från arbetet finns inte rätt till tillfällig föräldrapenning, eftersom villkoret att föräldern skulle ha arbetat om hon inte blivit sjuk inte är uppfyllt.

Exempel

Lena som är ensamstående arbetar heltid. Hon har en son som är 4 år, som vistas hos dagmamma när Lena arbetar. Lena läggs in på sjukhus för en operation måndag–torsdag och sonen vistas då hos sin mormor. På tisdagen blir dagmammans sjuk. Mormor ansöker om tillfällig föräldrapenning.

Försäkringskassan beslutar efter medgivande av Lena att tillfällig föräldrapenning betalas ut till mormor från och med tisdagen på grund av ordinarie vårdares sjukdom.

Ovanstående exempel handlar enbart om ensamstående föräldrar. Det innebär inte att rätten till tillfällig föräldrapenning begränsas enbart till ensamstående föräldrar. När det finns två föräldrar kan dock i huvuddelen av fallen barnets andra förälder vårda barnet. Denne har därmed rätt till tillfällig föräldrapenning eller kan överlåta sin rätt till en annan person.

Exempel

Agneta arbetar halvtid (förmiddagar). Hennes make arbetar heltid. De har en son som är 3 år och som är på förskola när Agneta arbetar. Eftermiddagar är han hemma med sin mamma. Agneta blir sjuk och vårdas på sjukhus. Maken lämnar barnet på förskola på morgonen.

Maken har rätt till tillfällig föräldrapenning för eftermiddagen på grund av ordinarie vårdares sjukdom. Han kan också välja att överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad som i stället för honom avstår från förvärvsarbete för att vårda barnet.

9.3 Utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning

När en ensamstående förälder är så sjuk att han eller hon inte kan vårda sitt barn, kan Försäkringskassan besluta att en annan försäkrad ska få rätt till tillfällig föräldrapenning. Möjligheten till utvidgad tillfällig föräldrapenning regleras i 13 kap. 31 a–d § SFB. Bestämmelserna beskrivs närmare i avsnitten 9.3.1–9.3.5. Ett metodstöd finns i avsnitt 9.3.6 som beskriver hur man kan gå tillväga för att utreda rätten till utvidgad tillfällig föräldrapenning.

Avsikten med utvidgningen är att stödja en ensamstående förälder om han eller hon på grund av sjukdom inte kan vårda sitt barn. Ensamstående föräldrar kommer i en sämre situation än föräldrar i familjer där det finns två som kan dela på ansvaret för barnet. I en familj med två föräldrar kan den andra föräldern antingen ta ut föräldrapenning (om barnet är yngre än 240 dagar) eller få tillfällig föräldrapenning på grund av ordinarie vårdares sjukdom (om barnet är 240 dagar eller äldre). (Prop. 2008/09:194 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m., s. 24)

Skillnaden mellan utvidgad tillfällig föräldrapenning och överlåtelse

Det som skiljer bestämmelsen om utvidgad tillfällig föräldrapenning från bestämmelserna om överlåtelse är att det vid utvidgad tillfällig föräldrapenning inte ställs något krav på att föräldern själv skulle ha behövt avstå från förvärvsarbete för vård av barn för den aktuella tiden.

Reglerna för utvidgad tillfällig föräldrapenning gäller endast när föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda sitt barn. Det krävs inte att barnet är sjukt. (13 kap. 31 a–d § SFB samt prop. 2008/09:194, s. 27)

9.3.1 Vad krävs för att omfattas av bestämmelserna om utvidgad tillfällig föräldrapenning?

Dessa regler omfattar den som har rätt att själv ta ut alla föräldrapenning-dagar, eller skulle ha haft den rätten om det funnits dagar kvar att ta ut för barnet.

Det gäller situationer när

- föräldern är ensam vårdnadshavare och inte bor tillsammans med en annan förälder som det finns rätt att avstå föräldrapenningdagar till
- föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet, men den andra föräldern inte är försäkrad för bostättnings- eller arbetsbaserade förmåner enligt SFB
- föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet, men den andra föräldern varaktigt saknar förmåga att vårda barnet på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

Bestämmelserna kan också vara tillämpliga när en förälder som är ensam vårdnadshavare bor tillsammans med någon annan än barnets andra förälder och barnet är yngre än 240 dagar. Det vill säga föräldern har en sambo, men föräldern har inte rätt att avstå föräldrapenningdagar till honom eller henne. Förälderns sambo har inte heller rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 17 § SFB eftersom barnet är yngre än 240 dagar.

Den som begär ersättning kan inte få utvidgad tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 a § SFB om han eller hon enligt annan bestämmelse kan få föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning för vård av barnet. Det innebär att om den som begär ersättning skulle kunna ha rätt till föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning enligt annan bestämmelse så har han eller hon inte rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning (13 kap. 31 c § SFB).

9.3.2 Förälders sjukdom eller smitta

För att utvidgad tillfällig föräldrapenning ska kunna bli aktuell ska flera villkor vara uppfyllda. Ett av villkoren är att föräldern på grund av egen sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet (13 kap. 31 a 1 § SFB).

För att någon ska få rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning ska föräldern vara så sjuk att han eller hon inte kan vårda barnet. Det krävs inte att föräldern får sjukpenning. Ett sådant krav skulle undanta de föräldrar som redan har en utsatt situation i samhället, dvs. de som inte har några inkomster som ger rätt till sjukpenning. (Prop. 2008/09:194, s. 26 f.)

Läkarutlåtande/intyg

Försäkringskassan får kräva att ett särskilt utlåtande inges för att kunna bedöma om föräldern på grund av sjukdom eller smitta inte kan vårda barnet även om sjukpenning inte betalas ut (110 kap. 14 § SFB). Kravet på läkarintyg för att styrka förälders sjukdom eller smitta gäller i normalfallet från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod (5 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:30] om föräldrapenningsförmåner).

9.3.3 Barnets ålder

Utvidgad tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 a § SFB kan betalas ut för ett barn som inte har fyllt tre år.

Anledningen till åldersgränsen är att en förälder till ett barn som inte har fyllt tre år, kan ha rätt till vårdnadsbidrag för att själv vårda sitt barn i stället för att låta det vara på förskola, fritidshem eller i sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) på hel- eller deltid. För att inte utesluta föräldrar som har valt att ta ut vårdnadsbidrag ska den utvidgade rätten till tillfällig föräldrapenning omfatta barn upp till tre års ålder. (Prop. 2008/09:194, s. 27)

För adoptivbarn jämställs tidpunkten när föräldern fick barnet i sin vård med tidpunkten för barnets födelse. Det finns dock en övre åldersgräns som innebär att utvidgad tillfällig föräldrapenning inte kan betalas ut för vård av ett adopterat barn som fyllt fem år (13 kap. 31 b § SFB).

9.3.4 Vem har rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning?

Den som får utvidgad tillfällig föräldrapenning ska avstå från förvärvsarbete.

Det är möjligt för fler personer att dela på vården av barnet genom att ta ut utvidgad tillfällig föräldrapenning vid olika tidpunkter på dagen eller under olika dagar.

Bestämmelserna gäller inte för den som kan få föräldrapenning genom att föräldern avstår dagar eller för den som kan få rätt till tillfällig föräldrapenning på annan grund än bestämmelserna i 13 kap. 31 c § SFB.

Rätt till ledighet

Den som får rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning har rätt att vara ledig från sitt arbete (8 § 1 föräldraledighetslagen [1995:584]).

9.3.5 Antal dagar med utvidgad tillfällig föräldrapenning

Syftet med den nya ersättningen är att i så stor utsträckning som möjligt ge ensamstående föräldrar samma trygghet som familjer med två föräldrar har (prop. 2008/09:194, s. 28). Eftersom ensamstående föräldrar i vissa fall kan behöva ett särskilt stöd kan utvidgad tillfällig föräldrapenning betalas ut under högst 120 dagar per barn och år (13 kap. 31 d § SFB).

Observera att det är skillnad i antalet ersättningsdagar med utvidgad tillfällig föräldrapenning jämfört med andra situationer när tillfällig föräldrapenning kan betalas ut på grund av ordinarie vårdares sjukdom. Ersättning kan då betalas ut under högst de första 60 dagarna som tas ut för ett barn under året.

Exempel

Ove bor tillsammans med sin dotter Edit som är två år. Han är ensam vårdnadshavare. Ove arbetar heltid måndag–torsdag men är ledig varje fredag. När Ove arbetar är Edit på förskola.

Både Ove och Edit blir sjuka. Ove får sjuklön från sin arbetsgivare. Farfar Oskar tar hand om Edit och begär tillfällig föräldrapenning eftersom han avstår helt från sitt arbete för att vårda sitt barnbarn.

Om Ove hade varit frisk hade han i den här situationen haft rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn under de fyra dagar som han skulle ha arbetat. Men eftersom Ove är sjuk och varken kan arbeta eller vårda sitt sjuka barn så kan farfar få rätt till ersättning efter medgivande av Ove.

På fredagen skulle Ove inte ha arbetat och skulle därför inte heller ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning om han varit frisk. Då finns det ingen rätt att överlåta. Farfar Oskar kan i stället få rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning eftersom han inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på annan grund.

Exempel

Ulla bor ensam med sin son Ulrik som är två månader. Ulla är ensam vårdnadshavare. När Ulla är föräldraledig blir hon sjuk och vårdas på sjukhus.

Mormor Marianne begär tillfällig föräldrapenning när hon avstår från sitt arbete för att vårda Ulrik. Försäkringskassan beslutar att Marianne har rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning eftersom hon inte kan få tillfällig föräldrapenning på annan grund. Ulla kan inte heller avstå dagar med föräldrapenning till mormor Marianne.

Exempel

Mia är föräldraledig med Martin som är sju månader. Hon är ensam vårdnadshavare. Mia bor tillsammans med Lukas som inte är förälder

till barnet. Mia blir sjuk och Lukas avstår från sitt arbete för att vårda Martin.

Eftersom Lukas inte är förälder till Martin kan inte Mia avstå föräldrapenningdagar till honom. Han har inte heller någon rätt till vanlig tillfällig föräldrapenning på grund av ordinarie vårdares sjukdom eftersom Martin är yngre än 240 dagar. Försäkringskassan kan besluta att Lukas får rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning så länge som Martin är yngre än 240 dagar.

Om Mia skulle bli sjuk under längre tid och Martin är 240 dagar eller äldre så ska vanlig tillfällig föräldrapenning i stället betalas ut till Lukas.

Exempel

Elin och Kjell har en ettårig dotter som heter Carina. Elin är ensam vårdnadshavare och bor inte tillsammans med Kjell.

Elin, som är föräldraledig, blir så sjuk att hon inte kan vårda Carina. Kjell vänder sig till Försäkringskassan och frågar om han kan få någon ersättning för att vårda sin dotter.

I denna situation finns flera möjligheter till ersättning från föräldraförsäkringen. Dels kan Elin avstå dagar med föräldrapenning till Kjell och dels kan Kjell få vanlig tillfällig föräldrapenning på grund av ordinarie vårdares sjukdom. Kjell kan även överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till annan försäkrad. Däremot har Kjell inte rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning eftersom han kan få föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning på annan grund.

Om det i stället hade varit morfar Carl som begärt tillfällig föräldrapenning för att vårda sitt barnbarn så skulle han ha fått utvidgad tillfällig föräldrapenning. Det beror på att Carl inte har rätt att få dagar med föräldrapenning avstådda till sig och inte heller kan få tillfällig föräldrapenning på annan grund.

Med detta exempel visas att Försäkringskassan i en sådan situation inte behöver utreda om Carl skulle kunna få rätten till tillfällig föräldrapenning överlåten till sig. Det följer av att den sjuka föräldern är ensam vårdnadshavare och inte heller bor tillsammans med någon som skulle kunna få föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning på annan grund.

9.3.6 Metodstöd för att utreda om förälder och den som begär utvidgad tillfällig föräldrapenning omfattas av bestämmelserna eller inte

I detta avsnitt beskrivs hur man kan gå tillväga för att utreda om föräldern är ensamstående i den mening som avses i bestämmelserna. Vidare beskrivs vad man behöver ta reda på för att kunna avgöra om den som begär ersättning har rätt till utvidgad tillfällig föräldrapenning.

Kontrollera först att barnet har rätt ålder och bedöm att föräldern är sjuk. Om dessa kriterier är uppfyllda går du vidare och utreder om föräldern omfattas av bestämmelserna om utvidgad tillfällig föräldrapenning. Om föräldern gör det ska du slutligen utreda och bedöma om den som begär utvidgad tillfällig föräldrapenning kan ha rätt till föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning på annan grund. Bestämmelserna innebär alltså ingen valmöjlighet utan den som kan få föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning på annan grund kan inte få utvidgad tillfällig föräldrapenning.

- Barnets ålder (13 kap. 31 a § första stycket SFB)

Kontrollera att barnet är yngre än tre år. Om barnet är adopterat räknas tidpunkten från den dag då föräldern fick barnet i sin vård, dock längst till dess barnet har fyllt fem år.

- Förälders sjukdom (13 kap. 31 a § 1 SFB)

Försäkringskassan får, om det finns skäl till det, kräva att föräldern lämnar ett utlåtande för att styrka att han eller hon på grund av sjukdom inte kan vårda sitt barn. I regel innebär det att läkarintyg krävs först från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod. Det kan i vissa fall redan finnas underlag hos Försäkringskassan som styrker föräldrarnas sjukdom.

Observera att det inte finns något krav på att föräldern ska få sjukpenning för att omfattas av reglerna för utvidgad tillfällig föräldrapenning i samband med egen sjukdom.

- Ensam vårdare (13 kap. 31 a § 2 SFB)

Kontrollera om föräldern är *ensam vårdnadshavare* för barnet. Om så är fallet kontrollera att föräldern inte bor tillsammans med en person som kan få föräldrapenning avstådd till sig eller som kan få tillfällig föräldrapenning på annan grund för vård av barnet.

Om föräldrarna har *gemensam vårdnad*, utred om den andra föräldern är försäkrad för bostättnings- eller arbetsbaserade förmåner enligt SFB. Om den andra föräldern är försäkrad, kontrollera om det i de administrativa registren finns noterat ett beslut om att han eller hon på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning varaktigt saknar förmåga att vårda barnet.

- Den som begär utvidgad tillfällig föräldrapenning (13 kap. 31 a § 3 och 31 c § SFB)

Kontrollera om *den som begär ersättning* är förälder till barnet eller likställs med förälder till barnet. Om så är fallet utred om han eller hon kan få föräldrapenning avstådd till sig eller om han eller hon har rätt till tillfällig föräldrapenning på annan grund.

10 Ersättningstiden och den tillfälliga föräldrapenningens storlek

I detta kapitel beskrivs de regler som gäller ersättningstiden för den tillfälliga föräldrapenningen vid olika situationer samt ersättningens storlek.

10.1 Antal dagar med tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning kan tas ut under högst 60 dagar per barn och kalenderår för barn som inte har fyllt 12 år (i vissa fall 16 år). Undantag är de särskilda dagarna vid barns födelse/adoption och kontaktdagar. När de 60 dagarna är uttagna kan ersättning betalas ut under ytterligare högst 60 dagar per barn och kalenderår, dock inte i samband med ordinarie vårdares sjukdom eller smitta (13 kap. 21, 25 och 29 §§ SFB).

Exempel

Anders och Jenny har ett barn som heter Ludvig och är 2 år. Jenny arbetar halvtid och då är Ludvig på förskola. Under kalenderåret har Ludvig haft återkommande infektioner och 60 dagar med tillfällig föräldrapenning är uttagna. Jenny blir sjuk. Anders begär tillfällig föräldrapenning för att kunna lämna och hämta Ludvig på förskola och för att ta hand om honom på eftermiddagarna. Anders har ingen rätt till tillfällig föräldrapenning. Det beror på att 60 dagar redan är uttagna under kalenderåret. Då kan ingen ytterligare tillfällig föräldrapenning betalas ut eftersom anledningen är ordinarie vårdares sjukdom.

Någon möjlighet att föra över dagar med rätt till ersättning från ett barn till ett annat inom familjen finns inte.

För ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år kan tillfällig föräldrapenning betalas ut under ett obegränsat antal dagar. För mer utförlig information om reglerna för tillfällig föräldrapenning för ett allvarligt sjukt barn, se kapitel 5.

Utvidgad tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under 120 dagar per barn och år, se avsnitt 9.3

Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit kan betalas ut under tio dagar per förälder och barn (13 kap. 31 f § SFB), se kapitel 6.

10.1.1 Barn som är 16 år och äldre

För barn som omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning efter fyllda 16 år kan ersättning betalas ut under högst 120 dagar per barn och år (13 kap. 27 och 29 §§ SFB).

10.1.2 Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption

Fadern eller annan försäkrad som i stället för fadern beviljas rätt till ersättning i samband med barns födelse har rätt till ersättning under tio dagar. Adoptivföräldrar och särskilt förordnade vårdnadshavare har rätt till fem dagar vardera om de inte kommer överens om annat. I vissa fall kan Försäkringskassan besluta att en annan försäkrad än adoptivförälder får rätt till sådan tillfällig föräldrapenning. Dagarna får tas ut t.o.m. 60:e dagen efter den dag barnet har kommit hem efter förlossningen eller t.o.m. 60:e dagen efter den dag adoptivföräldrarna har fått barnet i sin vård (13 kap. 14–15 §§ SFB).

Se vidare avsnitten 4.8.1, 4.8.2 och 4.8.3.

Exempel

Ett prematurbarn (för tidigt fött barn) som är inskrivet på sjukhus vårdas i hemmet under slutfasen av vårdperioden. Alternativet till vården är fortsatt sjukhusvård. Tidpunkten för barnets hemkomst räknas från och med dagen efter den dag som barnet skrivs ut från sjukhuset.

Exempel

Ingallil föder ett dödfött barn efter utgången av 28:e graviditetsveckan. Dagen efter föder hon ett levande barn. Eftersom tvillingar har fötts finns rätt till 20 dagar i samband med barns födelse. Tidpunkten för uttag av dagar för barnet som var avlidet räknas från och med dagen efter den dag som barnet föddes. För det andra barnet räknas tidpunkten från och med dagen efter den dag barnet kommer hem från sjukhuset.

Om någon annan än pappan har tagit ut dagarna och pappan inte har avstått från sina dagar så kan han begära att få dem. I sådana fall kan antalet ersatta dagar med tillfällig föräldrapenning komma att överstiga tio.

10.1.3 Kontaktdagar

För barn som omfattas av 1 § LSS ersätts högst tio kontaktdagar per barn och år. Kontaktdagarna för dessa barn kan inte sparas och tas ut ett senare år (13 kap. 28 § SFB). Dessa dagar kan tas ut från barnets födelse till dess barnet fyller 16 år (13 kap. 26 § SFB).

10.2 Ersättningens storlek

Ersättningsnivån för den tillfälliga föräldrapenningen är 80 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) omräknad med faktorn 0.97 för samtliga ersättningsdagar. Vid beräkning av SGI bortses från alla inkomster av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger sju och en halv gånger prisbasbeloppet (det så kallade inkomsttaket). Innan beräkning av ersättning kan ske omräknas den sjukpenninggrundande inkomsten med en faktor. Se vägledning 2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Se vidare under rubriken 11.3 Beräkning av ersättning.

Tillfällig föräldrapenning kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels ersättning, beroende på den faktiska arbetstid som föräldern behöver avstå från sitt förvärvsarbete.

- Hel ersättning kan betalas för dag när föräldern helt avstått från sitt arbete.
- Tre fjärdedels ersättning kan betalas för dag när föräldern förvärvsarbetat en fjärdedel av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.
- Halv ersättning kan betalas för dag när föräldern förvärvsarbetat högst hälften av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.
- En fjärdedels ersättning kan betalas för dag när föräldern förvärvsarbetat högst tre fjärdedelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat.
- En åttondels ersättning kan betalas för dag när föräldern förvärvsarbetat högst sju åttondelar av den tid han eller hon annars skulle ha arbetat (13 kap. 5 § SFB).

När det gäller att bedöma hur lång tid föräldern behövt avstå från förvärvsarbete bör man bland annat ta hänsyn till om barnet är upprört före eller efter ett läkarbesök och vilka möjligheter föräldern har att återgå i arbete under dagen. Stor vikt bör här läggas vid föräldrarnas egen bedömning angående den tid som han eller hon ansett sig ha behövt avstå från förvärvsarbete (prop. 1984/85:78, s. 133). När det gäller dagar i samband med barns födelse eller adoption och kontaktdagar för barn som omfattas av LSS gäller motsvarande för den tid föräldern avstått från sitt förvärvsarbete.

Vid beräkning av antalet dagar med rätt till tillfällig föräldrapenning gäller följande

- En dag med hel tillfällig föräldrapenning motsvarar en dag.
- En dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels tillfällig föräldrapenning som motsvarande andel av en dag.

(13 kap. 32 § SFB)

10.3 Beräkning av ersättning

Beräkning av ersättning för anställd

Tillfällig föräldrapenning för den som har inkomst av anställning tim- eller dagberäknas (13 kap. 34 § SFB). Det innebär att hel ersättning för en anställd räknas fram på följande sätt: 80 procent av SGI-A multipliceras med faktorn 0.97. Resultatet delas med årsarbetstiden som kan vara fastställd antingen i timmar eller i dagar. För den som arbetar heltid måndag–fredag och har årsarbetstiden fastställd i dagar blir delningstalet 260.

Beräkning av ersättning för egen företagare

För en egen företagare beräknas hel ersättning på följande sätt: 80 procent av SGI-B multipliceras med faktorn 0.97. Resultatet delas med 260 (13 kap. 35 § SFB).

Egna företagare fick tidigare tillfällig föräldrapenning beräknad per kalenderdag, vilket innebar att de hade ett delningstal på 365. Syftet med att ändra delningstalet från 365 till 260 är att så långt möjligt behandla egna företagare och anställda lika (proposition 2009/10:120 Trygghetssystemen för företagare s. 75).

Begränsning till fem dagar med ersättning under en sjudagarsperiod

Tillfällig föräldrapenning som beräknas med delningstalet 260 kan betalas ut under högst fem kalenderdagar per sjudagarsperiod. Sjudagarsperioden utgörs av den dag som den försäkrade begär ersättning för och de sex närmast föregående dagarna (13 kap. 35 § SFB). Omfattningen på ersättningen har ingen betydelse. En dag med tre fjärdedels, halv eller mindre omfattning räknas på samma sätt som hel (prop. 2009/10:120 s. 111).

Bestämmelsen innebär att när en egen företagare begär tillfällig föräldrapenning för en dag ska Försäkringskassan kontrollera om han eller hon också har begärt tillfällig föräldrapenning någon gång under de sex föregående kalenderdagarna. Om det då visar sig att den egna företagaren redan har begärt tillfällig föräldrapenning för fem dagar under den perioden kan han eller hon alltså inte få ersättning också för den aktuella dagen.

Även denna bestämmelse har som syfte att så långt som möjligt behandla egen företagare och anställd lika. Begränsningen till fem dagar under en sjudagarsperiod motsvarar en vanlig arbetsvecka. Om den egna företagaren arbetar femdagarsvecka har regeln ingen betydelse. Men om den egna företagaren har andra arbetstider kan det i vissa fall bli så att han eller hon inte kan få tillfällig föräldrapenning för en dag som han eller hon skulle ha arbetat.

Exempel

Lovisa är egen företagare och har en tvåårig son som heter Edward. Edward får vattkoppor och Lovisa begär hel tillfällig föräldrapenning för åtta dagar. Hon bifogar läkarintyg.

Dag ett är den första dagen i sjudagarsperioden. Försäkringskassan kontrollerar om Lovisa har fått tillfällig föräldrapenning under de sex föregående kalenderdagarna. Det har hon inte så hon kan få ersättning för dag ett.

Dag två i ersättningsperioden bedöms på samma sätt, det vill säga den dagen och de sex föregående kalenderdagarna ingår i sjudagarsperioden som Försäkringskassan kontrollerar. Lovisa har beviljats ersättning för en dag tidigare i sjudagarsperioden men det är inget hinder för att hon ska få ersättning även för den andra dagen.

Dag tre, fyra och fem bedöms på samma sätt. Den dag som Lovisa begär ersättning för och de sex föregående kalenderdagarna ingår i sjudagarsperioden. Lovisa får ersättning för dag tre, fyra och fem, eftersom ersättning kan betalas ut under fem kalenderdagar per sjudagarsperiod.

Dag sex görs samma kontroll, men nu blir resultatet annorlunda. Den dagen och de sex föregående kalenderdagarna ingår i sjudagarsperioden. Då har ersättning beviljats under fem kalenderdagar i sjudagarsperioden. Lovisa får alltså inte ersättning för dag sex.

Dag sju inträffar samma sak. Den dagen och de sex föregående kalenderdagarna ingår i sjudagarsperioden. Det innebär att ersättning redan har beviljats under fem kalenderdagar i sjudagarsperioden. Lovisa kan alltså inte heller få ersättning för dag sju.

Dag åtta görs samma kontroll. Den dagen och de sex föregående kalenderdagarna ingår i sjudagarsperioden. Men nu har Lovisa varit utan ersättning i två dagar. Det innebär att ersättning bara har beviljats under fyra kalenderdagar i sjudagarsperioden. Lovisa kan därför få ersättning för dag åtta.

Lovisa får alltså tillfällig föräldrapenning för sex av de åtta dagar som hon begär ersättning för.

Beräkning av ersättning för den som både är anställd och egen företagare

När tillfällig föräldrapenning ska beräknas på grundval av sjukpenninggrundande inkomst av såväl anställning som annat förvärvsarbete beräknas den del av förmånen som svarar mot inkomst av anställning genom tim- eller dagberäkning. Den del av förmånen som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete ska beräknas utifrån delningstalet 260 (13 kap. 37 § SFB). För att få fram storleken på ersättning per dag läggs de båda delarna samman.

SGI kan inte vara högre än 7,5 prisbasbelopp

Vid beräkning av SGI bortses från alla inkomster av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger sju och en halv gånger prisbasbeloppet. För den som har s.k. blandad inkomst medför det att man i första hand bortser från inkomst av annat förvärvsarbete (25 kap.5 § SFB). Denna begränsningsregel medför att en försäkrad som har både SGI-A och SGI-B och avstår från båda arbetena för att vårda barn i vissa fall kan få en lägre ersättning (eller ingen alls) för den del som avser inkomstbortfallet från arbetet i det egna företaget. Se vidare i vägledning 2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Den tillfälliga föräldrapenningen är avsedd att ersätta en del av det inkomstbortfall som uppstår när den försäkrade avstår från arbete för att vårda barn. Bestämmelsernas innehåll ger stöd för en tolkning som innebär att beräkningen av ersättningen ska göras på grundval av den del av SGI som är kopplad till inkomsten från det arbete som den försäkrade avstår ifrån dvs. anställning, annat förvärvsarbete eller båda.

Exempel

Lisa är anställd och driver även ett litet företag. Hon har en total årsinkomst på 325 000 kronor. 200 000 kronor är inkomst av anställning och 125 000 kr är inkomst av annat förvärvsarbete. Eftersom Lisas totala inkomst ligger över inkomsttaket ska man bortse från en del av inkomsten. Högsta SGI för år 2010 är 318 000 kronor. Det är i första hand inkomst från annat förvärvsarbete som ska räknas av från den totala inkomsten. Det innebär att Lisas SGI-A är 200 000 kronor och hennes SGI-B är 118 000 kronor.

Hon begär tillfällig föräldrapenning för tre dagar då hon helt har avstått från förvärvsarbete för att vårda sitt sjuka barn. Ersättningen för respektive dag beräknas på följande sätt:

Vårdperiod, dag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag
Skulle ha arbetat i	A	–	–	A
	B	–	B	–
Ersättning beräknas på SGI	A+B Tim-/dag + delningstal 260	–	B Delningstal 260	A Tim-/dag

På måndagen avstår Lisa både från arbete i anställningen och från det egna företaget. Lisas ersättning för den dagen beräknas i två steg. Ersättningen som avser Lisas inkomst av anställning tim- eller dag-

beräknas utifrån den SGI som avser hennes inkomst av anställning, SGI-A 200 000 kronor. Ersättningen som avser Lisas inkomst av annat förvärvsarbete beräknas utifrån den SGI som avser inkomster av annat förvärvsarbete, SGI-B 118 000 kronor. Efter omräkning med faktorn 0.97 delas SGI-B med 260. Därefter läggs de två delarna ihop för att få fram det belopp som Lisa får i tillfällig föräldrapenning för måndagen.

Lisa har inte rätt till ersättning för tisdagen eftersom hon inte avstår från förvärvsarbete den dagen.

På onsdagen avstår Lisa från arbete i det egna företaget. Ersättningen för den dagen beräknas enbart utifrån den del av SGI som avser inkomst av annat förvärvsarbete, dvs. 118 000 kronor. Lisa kan inte få någon ersättning beräknad utifrån den del av SGI som avser inkomsten av hennes anställning eftersom hon inte avstår från arbete i anställningen under onsdagen.

På torsdagen avstår Lisa från arbete i anställningen. Ersättning för den dagen tim- eller dagberäknas utifrån den SGI som avser inkomst av anställning. Lisa kan inte få någon ersättning utifrån den del av SGI som avser inkomsten från företaget, eftersom Lisa inte avstått från arbetet i företaget under torsdagen.

Beräkning av ersättning vid utbyte av förmån

Den tillfälliga föräldrapenningen kalenderdagsberäknas för en person som byter ut graviditetspenning, föräldrapenning eller rehabiliteringspenning mot tillfällig föräldrapenning (13 kap. 36 § 1 SFB). I en sådan situation betalas tillfällig föräldrapenning ut för tid då föräldrapenning annars skulle ha betalats ut.

Exempel

Wille är föräldraledig och tar ut föräldrapenning fem dagar i veckan för Erik. Erik blir sjuk och vårdas på sjukhus under två veckor.

Wille har rätt att byta ut sin föräldrapenning mot kalenderdagsberäknad tillfällig föräldrapenning för alla dagar som Erik vårdas på sjukhuset.

När tillfällig föräldrapenning ska betalas ut för ett barn som fötts för tidigt kalenderdagsberäknas ersättningen och betalas ut för alla dagar som barnet vårdas på sjukhus. Anledningen till att ersättningen kalenderdagsberäknas är att när barnet är fött anses att föräldern annars skulle ha tagit ut föräldrapenning.

Den tillfälliga föräldrapenningen ska även kalenderdagsberäknas när det handlar om en dag som den försäkrade är helt eller delvis arbetslös och anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och beredd att ta ett erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den bestämda sjukpenninggrundande inkomsten (13 kap. 36 § 2 SFB).

Exempel

Pelle har en son, 5 år, som blir sjuk. Han anmäler till Försäkringskassan och begär tillfällig föräldrapenning. Pelle arbetar hela dagar varannan dag och är helt arbetslös varannan dag. Han går miste om arbetslöshetsersättning under de dagar han vårdat sonen och är arbetslös. Sonen är sjuk i 5 dagar.

För de dagar som Pelle är helt arbetslös får han kalenderdagsberäknad ersättning. För de dagar han skulle ha arbetat får han tim- eller dagberäknad ersättning.

Exempel

Stina är delvis arbetslös. Hon anmäler att hennes dotter är sjuk och att hon därför måste vara hemma från sitt arbete som är 5,5 timmar/dag. Resterande tid är hon arbetslös och söker arbete upp till heltid men går inte miste om någon arbetslöshetsersättning för den tiden. Hennes SGI motsvarar ett heltidsarbete.

Stina har rätt till hel kalenderdagsberäknad ersättning. Hon har avstått helt från sitt förvärvsarbete och har därmed rätt till hel ersättning.

Särskilt om tillfällig föräldrapenning för egen företagare i en utbytessituation

Begränsningen till fem kalenderdagar under en sjudagarsperiod gäller endast när delningstalet 260 används. Dagar som kalenderdagsberäknas (delningstal 365) påverkas inte. Men dagar som kalenderdagsberäknas ingår i sjudagarsperioden.

Exempel

Egon är egen företagare. Han tar ut föräldrapenning varje torsdag och fredag för att vårda sin son Sigge. Sonen blir sjuk och vårdas på sjukhus. Egon begär därför tillfällig föräldrapenning, onsdag-tisdag, det vill säga för sju dagar.

Egon har rätt att byta ut sin föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning för torsdag och fredag. Dessa dagar räknas med i sjudagarsperioden. Däremot räknas dessa dagar inte med i begränsningen om att ersättning kan betalas ut under högst fem kalenderdagar i sjudagarsperioden. Egon har inte tagit ut någon tillfällig föräldrapenning tidigare som kan påverka hans rätt till dagar beräknade med delningstalet 260.

Egon har rätt till sju dagar med tillfällig föräldrapenning. Fem dagar har beräknats med delningstalet 260 och två dagar (utbyte) har kalenderdagsberäknats (delningstal 365).

Tillfällig föräldrapenning under tid med förändrat arbetsutbud

SGI kan ändras för en person som förändrar omfattningen på sitt arbete. Förutsättningen är att den försäkrade kan bedömas ha för avsikt att arbeta så under minst sex månader i följd. På motsvarande sätt vägs avsikten in när någon minskar sin arbetstid. Se vidare i vägledning 2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Exempel

Per har gått ned i tid i sitt arbete under kortare tid än sex månader. Det innebär att hans SGI inte ändras. Före tjänstledigheten arbetade han 8 timmar per dag. Nu arbetar han 6 timmar per dag. Pers barn blir sjukt och Per behöver avstå helt från sitt arbete för att vårda barnet. Per har rätt till hel tillfällig föräldrapenning beräknad på 8 timmars ordinarie arbetstid per dag.

Tillfällig föräldrapenning under tid med förkortad arbetstid och SGI-skydd från barnets ettårsdag

En förälder som har en SGI fastställd efter heltidsarbete och som efter barnets ettårsdag börjar arbeta deltid kan skydda sin SGI genom att i oavbruten följd ta ut föräldrapenningförmån som minst svarar mot arbetstidens nedsättning. Se vidare i vägledning 2004:5 Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid.

Om föräldern behöver avstå helt från sitt arbete för vård av barn kan tillfällig föräldrapenning betalas ut motsvarande den omfattning som föräldern förvärvsarbetar eftersom uttaget av föräldrapenning fyller upp till den nivå av arbete som SGI grundas på.

Exempel

Karin arbetade heltid före föräldraledigheten och har en SGI fastställd på den inkomsten. När barnet är ett år börjar Karin arbeta 75 procent. Hon tar också ut en fjärdedels föräldrapenning varje dag och får därigenom skydd för sin SGI. Barnet blir sjukt och Karin måste avstå helt från sitt arbete. Karin kan få tre fjärdedels tillfällig föräldrapenning.

10.4 Beräkning av ersättning för familjehemsförälder

Vid beräkningen av tillfällig föräldrapenning bortses från den del av föräldrapenningen som grundar sig på ersättning för stadigvarande vård och fostran av ett barn i föräldrarnas hem. Detta gäller under förutsättning att föräldern fortfarande vårdar detta barn (13 kap. 6 och 38 §§ SFB).

11 Övriga bestämmelser

Detta kapitel handlar om bestämmelser i samband med utbetalning av tillfällig föräldrapenning samt samordning med andra förmåner. I slutet av kapitlet redovisas reglerna för Försäkringskassans utredningsrutiner samt vad som gäller vid indragning och nedsättning av tillfällig föräldrapenning. I sista avsnittet redogörs för föräldraledighetslagen.

11.1 Skattepliktig och pensionsgrundande

Tillfällig föräldrapenning räknas som inkomst av tjänst och är därmed skattepliktig (10 kap. 31 § 1 inkomstskattelagen [1999:1229]).

Sociala förmåner t.ex. tillfällig föräldrapenning räknas som inkomst av anställning. Inkomst av anställning är pensionsgrundande (59 kap. 3 och 8 §§ SFB).

11.2 Semesterlönegrundande

Ledighet för tid under vilken tillfällig föräldrapenning betalas ut är enligt 17 § 2 semesterlagen (1977:480) semesterlönegrundande.

11.3 Anmälningsskyldigheten

Föräldrapenningsförmåner får inte betalas ut för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Dessa förmåner kan trots detta betalas ut för tid före anmälan när hinder har funnits för föräldern att göra anmälan eller det finns särskilda skäl för att ersättning ändå bör betalas ut. (11 kap. 12 § SFB)

Syftet med anmälningsskyldigheten är i första hand att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kontrollera att föräldern uppfyller villkoren för rätt till ersättning. Vidare ska Försäkringskassan kunna samordna olika förmåner. Genom att anmälan kommer in får Försäkringskassan också möjlighet att begära in handlingar och förbereda kommande utbetalningar av ersättning (prop. 1984/85:78, s. 75 f.).

11.3.1 Hinder

Hinder att göra anmälan kan till exempel vara att barnets eller barnets ordinarie vårdares sjukdom har bidragit till att anmälan inte skett eller när föräldern har svårt att lämna bostaden, saknar telefon och inte har någon som kan hjälpa till med att kontakta Försäkringskassan.

11.3.2 Särskilda skäl

De fall i vilka särskilda skäl kan anses föreligga kan indelas i två huvudgrupper. Det är dels fall där kontrollbehovet är litet eller ändå kan tillgodo-

ses eller då den försenade anmälan inte har minskat Försäkringskassans möjlighet att fullgöra sin kontrollfunktion, dels fall där omständigheterna är sådana att den försenade anmälan anses ursäktlig.

Den tillfälliga föräldrapenningen liknar sjukpenningen på så sätt att rätten till ersättning i de flesta fall grundar sig på sjukdom. Det är i regel svårt att i efterhand kontrollera om ett barn har varit sjukt. FÖD har tagit hänsyn till de omständigheter som den försäkrade har åberopat kring sin försenade anmälan. FÖD:s avgöranden ger intryck av en allmän skälighetsvärdering av omständigheterna i det enskilda fallet. FÖD har även fäst större vikt vid om Försäkringskassans kontrollmöjlighet har minskat eller inte genom att anmälan försenats. Se vidare i rättslägesanalysen RFV ANSER 1996:3.

Av förarbetena framgår att om Försäkringskassans kontrollmöjlighet inte har påverkats eller när Försäkringskassan bedömer kontrollbehovet som litet bör tillfällig föräldrapenning betalas ut utan särskild utredning (prop. 1984/85:78 s.76). En sådan situation är när föräldrarna turas om att vårda barnet och anmälan har gjorts endast för en av föräldrarna. En annan situation kan t.ex. vara när det finns intyg som styrker barnets sjukdom och det klart framgår att föräldern avstått från förvärvsarbete eller när pappan eller adoptivföräldern gör anspråk på tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption.

Vid bedömningen av om andra särskilda skäl finns eller om hinder har funnits för att göra anmälan får hänsyn tas till föräldrarnas förutsättningar och tidigare erfarenheter. Det gäller därför att visa lyhördhet för vad föräldern har sagt om omständigheterna.

11.3.3 Avlidet barn

Det finns ingen anmälningsskyldighet när en förälder vill ta ut tillfällig föräldrapenning i samband med ett barns dödsfall (11 kap. 12 § SFB).

Se vidare kapitel 6 för information om förutsättningarna för rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit.

11.3.4 Övergång till annan föräldrapenningsförmån

Anmälan behöver heller inte göras av en förälder som, från att ha tagit ut ett slag av föräldrapenningsförmån, direkt övergår till den andra föräldrapenningsförmånen (2 § FKFS 2010:30).

11.4 Ansökan, utredning och utbetalning av föräldrapenningsförmåner

Ansökan (begäran) om tillfällig föräldrapenning Den som vill begära tillfällig föräldrapenning ska ansöka om det skriftligen. Detsamma gäller begäran om ökning av en förmån. En ansökan (begäran) om tillfällig föräldrapenning ska innehålla de uppgifter som behövs i ärendet och ska vara egenhändigt undertecknad. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete. (110 kap. 4 § SFB)

Försäkringskassan ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som i varje särskilt fall anses nödvändig för att bedöma rätten till ersättning. Den som ansöker är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpning av bestämmelserna. Uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete om inte särskilda skäl talar emot det. (110 kap. 4 och 13 §§ SFB).

Utbetalning: Enligt förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan betalas tillfällig föräldrapenning ut högst var 14:e dag om inte ersättningsperioden tar slut dessförinnan. Vanligen görs utbetalningen en gång i månaden eller vid ersättningsperiodens slut. Ersättningen betalas huvudsakligen ut till bank- eller plusgirokonto. Vid utbetalning via konto får betalningsmottagaren ett meddelande från Försäkringskassan med uppgift om ersättningens art, beloppets storlek samt från och med vilken dag beloppet disponeras.

Avrundningsregel: När det vid beräkningen av tillfällig föräldrapenning uppkommer öresbelopp ska beloppet avrundas till närmaste hela kronor. Det gäller både när ersättningen beräknas på inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete (13 kap. 34 § jämfört med 28 kap. 16 § SFB samt 13 kap. 35 § SFB).

Utbetalning till annan än förälder: På begäran av socialnämnd får Försäkringskassan besluta att föräldrapenningsförmån helt eller delvis ska betalas ut till annan än föräldern eller till nämnden. Detta gäller under förutsättning att föräldern inte har fyllt 18 år (11 kap. 17 § SFB).

Föräldrapenningsförmån som beviljas retroaktivt kan betalas ut till socialnämnd när föräldern under den tid som den retroaktiva ersättningen avser i väsentlig mån har fått sin försörjning genom ekonomiskt bistånd. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den försäkrade inte har betalat tillbaka biståndet och det återstående beloppet överstiger 1000 kr, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den försäkrade och hans eller hennes familj. (107 kap. 5 § SFB)

11.5 Särskilda bestämmelser för tillfällig föräldrapenning

Enligt 11 kap. 14 § SFB betalas inte tillfällig föräldrapenning för tid när föräldern får

- sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön
- sjukpenning
- ersättning som motsvarar sjukpenning enligt annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall.

Detta gäller även när föräldern får motsvarande förmån på grundval av utländsk lagstiftning.

Enligt 106 kap. 4 och 12 §§ SFB betalas tillfällig föräldrapenning inte ut för tid när föräldern

- fullgör någon annan tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt än grundutbildning som är längre än 60 dagar
- är intagen i sådant hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga med stöd av 3 § samma lag
- är häktad eller intagen i kriminalvårdsanstalt, om inte vårdtillfället inträffar under tid då föräldern får vistas utom anstalt och bereds tillfälle att arbeta (106 kap. 12 och 14 §§ SFB)
- i annat fall än som nämns i punkterna 2–4 tagits om hand på det allmännas bekostnad.

11.6 Utredning i ärenden om tillfällig föräldrapenning

Försäkringskassan får kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning genom ett särskilt intyg från arbetsgivare eller någon annan som kan ge upplysningar om arbetsförhållanden (110 kap. 17 § SFB).

Försäkringskassan får också kräva att föräldern styrker sin rätt till ersättning i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt barn eller ett barn med funktionsnedsättning. Det ska styrkas med intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen (110 kap. 17 § SFB)

Vidare ska Försäkringskassan enligt 110 kap. 13 § SFB göra den utredning som i varje särskilt fall anses nödvändig för att kunna bedöma rätten till tillfällig föräldrapenning genom att begära in

- ansökan (begäran) om tillfällig föräldrapenning (110 kap. 4 § SFB)
- utlåtande av sjuksköterska, läkare eller tandläkare (110 kap. 14 § 3 SFB).

Enligt 110 kap. 14 § 1–2 SFB får Försäkringskassan för att kunna bedöma rätten till ersättning även i andra fall än när det är särskilt föreskrivet

- göra förfrågan hos den försäkrades arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna de uppgifter som behövs
- besöka den försäkrade.

11.7 Indragning eller nedsättning av tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning kan under vissa förutsättningar dras in eller sättas ned, det vill säga betalas med lägre belopp än vad som annars skulle vara fallet.

Det gäller om den försäkrade eller den som annars får ersättningen

- medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktig eller vilseledande uppgift (110 kap. 52 § SFB)
- inte har lämnat uppgift som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning (110 kap. 13 § SFB)
- inte har anmält ändrade förhållanden, exempelvis ändrad inkomst (110 kap. 46 § SFB)

(110 kap. 52 § SFB)

Vägrar föräldern utan giltig anledning att ta emot besök av en person som har fått i uppdrag av Försäkringskassan att utreda rätten till tillfällig föräldrapenning får ersättningen dras in eller sättas ned om det är fråga om förhållande som är av betydelse för rätten till eller storleken av ersättningen (110 kap. 53 § SFB).

En förälder är skyldig att meddela vistelseadress till Försäkringskassan. En sådan information ska lämnas så snart som möjligt och senast fjorton dagar efter ändringen (110 kap. 49 och 47 §§ SFB). Om en förälder vistas mer än tillfälligt på en annan adress än den som han eller hon har uppgett till Försäkringskassan, kan ersättningen också dras in eller minskas till ett lägre belopp (110 kap. 56 § SFB). Enligt förarbetena bedöms vistelsen som tillfällig när den är avsedd att vara högst tre dagar (prop. 1985/86:38 om vissa socialförsäkringsfrågor s. 10).

11.8 Återkrav

Ett återkrav blir aktuellt när Försäkringskassan har beslutat att en ersättning har betalats ut felaktigt och det inte finns något skäl till att befria personen från att betala tillbaka beloppet. Återkrav kan bli aktuellt oavsett om det är den försäkrade själv eller Försäkringskassan som har orsakat den felaktiga utbetalningen.

Bestämmelsen om återbetalningsskyldighet för tillfällig föräldrapenning finns i 108 kap. 2 § SFB. Ett beslut om återkrav förutsätter att en eller flera utbetalningar har blivit fel. Enligt 108 kap. 2 § SFB kan en person bli återbetalningsskyldig i två situationer.

Den första är att någon

- lämnat oriktiga uppgifter, eller
- inte har fullgjort sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

I detta fall blir den försäkrade återbetalningsskyldig om han eller hon har orsakat att ersättningen lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Den försäkrade behöver inte ha insett, eller skäligen borde ha insett konsekvenserna av sitt handlande.

Den andra är när ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta.

För närmare information om återkrav och eftergift se vägledning 2005:3 Återkrav.

11.9 Föräldraledighetslagen

För en förälder som behöver vara ledig med tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet eller dess ordinarie vårdare är sjuk eller smittad gäller inte någon anmälningstid (13 § andra stycket föräldraledighetslagen [1995:584]). Samma regel gäller även då arbetstagaren önskar vara ledig på grund av sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare men där arbetstagaren inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar. I övriga fall när föräldern önskar vara ledig med tillfällig föräldrapenning ska anmälan göras minst en vecka före ledighetens början (13 § andra stycket föräldraledighetslagen).

12 EU-regler

Reglerna om tillfällig föräldrapenning påverkas av bestämmelserna inom EU om social trygghet:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Ovanstående förordningar gäller för EU-medborgare, EES-medborgare, schweiziska medborgare samt tredjelandsmedborgare som uppfyller kraven i personkretsen och som rör sig mellan Sverige och minst ett annat EU-land och/eller EES-land och/eller Schweiz. För EU-medborgare gäller detta sedan den 1 maj 2010, för tredjelandsmedborgare sedan den 1 januari 2011 (förordning 1231/2010), för schweiziska medborgare sedan den 1 april 2012 (beslut 1/2012) och för EES-medborgare (Island, Norge och Lichtenstein) sedan den 1 juni 2012 (beslut 76/2011).

Det finns också tidigare förordningar:

- Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen.
- Rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen.

Dessa gäller främst äldre ärenden men också för tredjelandsmedborgare i Storbritannien och indirekt (via nordiska konventionen) för till exempel Grönland och Färöarna.

I de fall de ska tillämpas har reglerna i förordningarna företräde framför svensk rätt i fråga om tillämplig lagstiftning. I övrigt hänvisas till Vägledning 2004:11 Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner, m.m.

12.1 Tillfällig föräldrapenning som sjukförmån

Medlemsländerna ska i enlighet med artikel 9 i förordning 883/2004 anmäla till EU-kommissionen vilka av medlemslandets förmåner som omfattas av förordningens olika sakområden. Sverige har anmält att tillfällig föräldrapenning fr.o.m. den 1 maj 2011 ingår i sakområdet sjukförmåner. Sjukförmåner regleras i avdelning III kapitel 1 i EG-förordning 883/2004 och motsvarande avdelning III, kapitel 1 i EEG-förordning 1408/71 (Bilaga till protokoll vid regeringssammanträde 2011-02-03 III:1)

Föräldrar som arbetar i Sverige och omfattas av svensk lagstiftning kan ha rätt till tillfällig föräldrapenning för barn som bor i annat EU/EES-land eller i Schweiz (artikel 21 i förordning 883/2004 och artikel 19 i förordning 1408/71). En förutsättning för denna rätt är att villkoren enligt svensk lagstiftning i övrigt är uppfyllda. Om föräldern har rätt till tillfällig föräldrapenning, betalas alltid samma belopp som i ett nationellt ärende ut, eftersom förmåner från ett annat medlemsland inte ska avräknas.

För barn bosatta i Sverige, där en förälder arbetar i Sverige, kommer tillfällig föräldrapenning hanteras helt i enlighet med nationella bestämmelser, även om den andra föräldern arbetar i ett annat medlemsland.

Exempel

Pappa Mikael arbetar i Malmö, men bor tillsammans med mamma Anita och deras gemensamma barn Alice i Köpenhamn. Alice blir sjuk och Mikael måste stanna hemma från arbetet för att vårda henne.

Eftersom villkoren för tillfällig föräldrapenning är uppfyllda har Mikael rätt till tillfällig föräldrapenning för Alice trots att både han och barnet bor i Danmark.

En förälder kan få tillfällig föräldrapenning om deras barn bor i ett annat medlemsland med den andra föräldern. Om barnet blir sjukt och föräldern måste resa till ett annat medlemsland för att vårda barnet krävs det inte något medgivande från Försäkringskassan.

Exempel

Kerstin och Arne har separerat. Kerstin arbetar och bor i Sverige. Arne arbetar och bor i Tyskland tillsammans med deras gemensamma barn Robert.

Om Robert blir sjuk när han vistas hos Kerstin kan hon ha rätt till tillfällig föräldrapenning. Det har alltså inte någon betydelse att föräldrarna har separerat. Det har heller ingen betydelse var Kerstin befinner sig när hon vårdar Robert. Hon kan exempelvis åka till Tyskland för att vårda honom.

Alla delar av den tillfälliga föräldrapenningen ingår i sakområdet sjukförmåner. Men den som inte är försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige kan inte ta ut tillfällig föräldrapenning. Till skillnad från föräldrapenning kan barnets andra förälder som inte är självständigt försäkrad i Sverige, alltså inte ta ut tillfällig föräldrapenning eftersom förmånen är arbetsbaserad. Jämför vägledning 2002:1 Föräldrapenning.

Som en följd av att den tillfälliga föräldrapenningen anses vara en sjukförmån kan tillfällig föräldrapenning betalas ut för vård av ett barn som blir sjukt under en tillfällig vistelse i annat EU/EES-land eller i Schweiz på samma sätt som om barnet insjuknat i Sverige. I sådana fall krävs inte något medgivande från Försäkringskassan. Jämför avsnitt 4.1.5 om medgivande.

Exempel

Stina reser med sin treåriga son Sebastian till Spanien på semester. Till vardags bor och arbetar Stina i Sverige. Under semestern drabbas Sebastian av svår magsjuka och läggs in på sjukhus. Stina anmäler till Försäkringskassan att hon vårdat sjukt barn. Stina kan få tillfällig föräldrapenning om hon hos sin arbetsgivare byter ut sin semesterledighet mot vård av sjukt barn.

13 Konventioner

Enligt artikel 8.1 i förordning 883/2004 eller artikel 6 i förordning 1408/71 ersätter förordningarna bestämmelser i alla konventioner om social trygghet som slutits mellan medlemsstaterna. Det gäller både för personer och för sakområden som förordningarna behandlar.

Sverige har ingått överenskommelser om social trygghet med ett antal länder. Socialförsäkringskonventionerna har företräde framför SFB i fråga om försäkringstillhörighet men inte framför nämnda förordningar.

Om Sverige i en konvention om social trygghet har träffat överenskommelse med ett land om rätten till kontantförmåner under vistelse i ettdera landet behövs inte medgivande från Försäkringskassan. Sverige har en sådan konvention med Marocko, Isle of Man och Kanalöarna.

Källförteckning

EU-förordningar

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar

Gemensamma EES-kommitténs beslut nr 76/2011 av den 1 juli 2011 om ändring av bilaga VI (Social trygghet) och protokoll 37 till EES-avtalet

Beslut nr 1/2012 av gemensamma kommittén som inrättats genom avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer av den 31 mars 2012 om ersättande av bilaga II (Samordningen av socialförsäkringssystemen) till avtalet

Lagar

Skollagen (2010:800)

Socialförsäkringsbalken (2010:110)

Inkomstskattelagen (1999:1229)

Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Föräldraledighetslagen (1995:584)

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Smittskyddslagen (1988:1472)

Lagen (1988:688) om kontaktförbud

Lagen (1987:813) om homosexuella sambor

Semesterlagen (1977:480)

Föräldrabalken (1949:381)

Lagen (1962:381) om allmän försäkring (upphävd 1/1 2011)

Förordningar

Socialtjänstförordningen (2001:937)

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS)

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner

Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS)

FKRS 2007:05 Tillfällig föräldrapenning – när det i vissa fall *inte* rör sig om ”samma vård- eller tillsynsbehov” enligt 11 kap. 16 § socialförsäkringsbalken (2010:110)

FKRS 2005:06 Tillfällig föräldrapenning när föräldrar saknas eller är avlidna – föräldrabegreppet.

Propositioner

Prop. 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen

Prop. 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011

Prop. 2009/10:120 Trygghetssystemen för företagare

Prop. 2008/09:194 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 2007/08:124 Från sjukersättning till arbete

Prop. 2007/08:94 Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning

Prop. 2005/06:159 Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 2004/05:1 Utgiftsområde 12, Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Prop. 2002/03:2 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 2001/02:123 Partnerskap och adoption

Prop. 2000/01:44 Föräldraförsäkring och föräldraledighet

Prop. 1997/98:1 utgiftsområde 12

Prop. 1995/96:69 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1993/94:220 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1992/93:159 Stöd och service till vissa funktionshindrade

Prop. 1991/92:106 om vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 1987/88:100, bilaga 7

Prop. 1985/86:38 om vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 1984/85:78 Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen

Prop. 1978/79:168 om föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1975/76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen, m.m.

Prop. 1973:47 angående förbättrade familjeförmåner inom den allmänna försäkringen, m.m.

Betänkanden

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU10 Föräldraförsäkring och föräldraledighet

Försäkringskassans vägledningar

Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner m.m. (2004:11)

Familjeförmåner inom den Europeiska unionen (EU) (2004:8)

Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid (2004:5)

Assistansersättning (2003:6)

Närståendepenning (2003:3)

Vårdbidrag (2002:20)

Föräldrapenning (2002:1)

Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete (2002:2)

Domar

RÅ 2005 ref 63

RÅ 2004 ref 52

RÅ 2003 ref 65

FÖD 1991:27

FÖD – dom 1518-1988

FÖD – dom 40-1988

FÖD – dom 57-1986

FÖD – dom 14-1986

FÖD – dom 2031-1985

FÖD – dom 1300-1984

FÖD – dom 15-1984

FÖD – dom 2102-1981 ref FÖD 1983:3

FÖD – dom 432-1981 och FÖD– dom 1804-1982, ref. 1984:47

FÖD – dom 1474-1980

FÖD – dom 1216-1979

HFD – dom 5542-09 HFD 2011 ref.3

RR mål nr 7379-2006

RR mål nr 4441-2002

RR mål nr 4440-2002

RR mål nr 4628-2001

RR mål nr 4906-1995

KRNG 2699-2005

KRNG 5437-2005

KRNG 192-2004

KRNJ 1492-2003

KRSU 14-2007

Riksförsäkringsverket (RFV) anser

RFV anser 1996:3 Rättslägesanalys. Tillfällig föräldrapenning

Sakregister

Allvarligt sjukt barn – särskilda regler.....	44
Anmälningsskyldigheten	72
Ansökan om tillfällig föräldrapenning.....	73
Ansökan, utredning och utbetalning av	73
Antal dagar med tillfällig föräldrapenning	63
Antal dagar med utvidgad tillfällig föräldrapenning	60
Arbetsbaserad försäkring.....	11
Arbetsfria dagar	14
Arbetsfria dagar, behov av dygnsvila	16
Arbetskonflikt.....	19
Arbetslös förälder.....	17
Arbetstider	14
Arbetstider, korttidsanställning	15
Arbetstider, oregelbundna och långa arbetspass	15
Arbetstider, skiftarbete.....	15
Arbetstider, turlistearbete.....	15
Avlidet barn	73
Avrundningsregel.....	74
Avräkning av dagar	39
Barn som fyllt 12 men inte 16 år.....	40
Barn som föds för tidigt.....	23
Barn som omfattas av LSS	50
Barn som är 16 år och äldre.....	52, 64
Barnets ålder	59
Beräkning av ersättning	66
Beräkning av ersättning för anställd.....	66
Beräkning av ersättning för den som både är anställd och egen företagare	67
Beräkning av ersättning för egen företagare.....	66
Beräkning av ersättning för familjehemsförälder	71
Beräkning av ersättning vid utbyte av förmån.....	69
Besök i samhällets förebyggande barnhälsovård.....	34
Besöksförbud	38
Bosättningsvillkor	11

Dagar i samband med adoption av barn.....	36
Daghem jämställs inte med en enskild vårdare.....	33
Enstaka läkarbesök.....	43
Ersättning till båda föräldrarna samtidigt	26, 52
Ersättningens storlek	65
Ersättningsnivå.....	63, 65
Ersättningstid	63
EU-regler.....	78
Faderskapet är inte fastställt.....	37
Förhandsbeslut	42, 53
Förordning 1231/2010	78
Förordning 1408/71	11, 78, 81
Förordning 574/72.....	78
Förordning 883/2004.....	11, 78, 81
Förordning 987/2009	78
Försäkringsmedicinsk rådgivare	46
Försäkringstillhörighet	10
Förälder som besöker institution.....	25
Förälder som vårdar ett barn när den andra föräldern följer ett annat barn till läkare.....	35
Föräldern ska behöva avstå från förvärvsarbete	13
Förälders sjukdom eller smitta	58
Föräldraledig förälder	20, 31
Föräldraledighetslagen	77
Föräldrapenningsförmåner till båda föräldrarna	48
Hinder att göra anmälan	72
Indragning eller nedsättning av tillfällig föräldrapenning	75
Intyg från arbetsgivare	75
Kompensationsledig förälder	17
Kontakt dagar	51, 64
Kontakt dagar för barn som omfattas av LSS	51
Kontaktförbud.....	37
Konventioner	81
Kurs anordnad av annan än sjukvårdshuvudman	24
Kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman.....	25
Läkarbesök och behandling	26

Läkarutlåtande.....	42, 56
Läkarutlåtande/intyg	59
Mamman är avliden.....	37
Medgivande.....	28
Medicinskt underlag och utredning	45
Metodstöd för att utreda om förälder och den som begär utvidgad tillfällig föräldrapenning omfattas av bestämmelserna eller inte.....	61
Mottagande av adoptivbarn utomlands.....	36
När förälder är sjuk och varken kan arbeta eller vårda barn.....	55
Pappadagar, flera kan dela på pappadagarna	39
Pappan eller adoptivföräldern avstår från sin rätt till dagar	37
Pappan kan inte använda sin rätt till tillfällig föräldrapenning.....	38
Pappan omfattas inte av föräldraförsäkringen	37
Pappan är avliden	37
Semesterledig förälder	17
Semesterlönegrundande	72
SGI kan inte vara högre än 7,5 prisbasbelopp	68
Sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare.....	33
Skattepliktig och pensionsgrundande	72
Smitta hos barnet	29, 52
Studerande förälder	16
Svårt sjukt barn	44
Särskilda bestämmelser för tillfällig föräldrapenning	74
Särskilda skäl.....	72
Särskilt om tillfällig föräldrapenning för egen företagare i en utbytessituation	70
Särskilt vård- och tillsynsbehov.....	41
Tillfällig föräldrapenning för barn som är yngre än 240 dagar	30
Tillfällig föräldrapenning för barn som är äldre än 240 dagar	31
Tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit.....	47
Tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse eller adoption.....	35, 64
Tillfällig föräldrapenning som sjukförmån	78
Tillfällig föräldrapenning till annan än pappan eller adoptivförälder	36
Tillfällig föräldrapenning till förälder som får vårdbidrag.....	21

Tillfällig föräldrapenning under tid med förkortad arbetstid och SGI-skydd från barnets ettårsdag	71
Tillfällig föräldrapenning under tid med förändrat arbetsutbud	71
Tillfällig föräldrapenning under utlandsvistelse	27
Tillfällig vård i övergångsboende	51
Utbetalning	74
Utbetalning till annan än förälder	74
Utlåtande om sjukdom, smitta eller funktionshinder	34
Utredning i ärenden om tillfällig föräldrapenning	75
Utvidgad rätt till tillfällig föräldrapenning	57
Vad krävs för att omfattas av bestämmelserna om utvidgad tillfällig föräldrapenning?	58
Vem har rätt till den utvidgade tillfälliga föräldrapenningen?	59
Vilka barn omfattas av LSS	50
Vårdbidrag	21
Återkrav	76
Övergång till annan föräldrapenningsförmån	73
Överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning	54